

Glasnik

Srijedom

Online dvotjednik za javna pitanja

Izlazi svake druge srijede

Zagreb, 24. lipnja 2009.

Izvanredna naklada

urednica: Lovorka Dragun Mirković, dipl. oec.

grafički urednik: Hrvoje Mirković, news informatičar

Ivo Matanović

JAZOVKA

Pripremljeni zločin

Zahtjev hodočastnika

ČETNIČKO-PARTIZANSKA BIBLIJA 1

VELIŠA RAJIČEVIĆ - PSUNJSKI

HRVATI

U SVETLU ISTORIJSKE ISTINE

10

Naklada:

27.000 primjeraka

Preludij za marševe smrti

(svibanj A.D. 1945)

Mile Prpa

1.

Idu kolone, marševi smrti, hropot,
tisuće se vuku preko polja i drača.
Idu kolone, čuje se topot,
za svakim od njih već smrt korača.

2.

Vuku se kolone, mlađ do mlađa,
utroba zemlje zove ih sve jača.
Zgasla im nada, nova se ne rađa,
svi u muku, ni suze, niti plača.

3.

Gaze kolone dok proljet cvjeta,
dok bubnjevi bubnje glas slobode.
Svibanjske zore na pragu su ljeta.
Duge kolone u smrt se vode.

4.

Uokolo baklje napukle zore,
vezana žica ruke im bode.
Bol ih slama, beznađem sad gore,
tek hropot žeđi - vode, vode!

5.

A svuda pjev života, pjev slobode,
kolone smrti, kolone duge, duge.
Tisuće i tisuće vezanih ih vode,
u njima zvona zvone brecaj tuge.

6.

Idu kolone i nestaju u travu,
onaj što malaksa više se ne diže.
On smjesta smrt dobi u glavu,
ni uzdahom čežnje kući ne stiže.

7.

Otkose svoje te aveti kose,
klas do klasa, cvijet do cvijeta.
Zelena klasje u smrti cvjeta,
ugasnuše tek mlađahna im ljeta.

8.

Idu kolone bez obzorja nade,
mučno se vuku pod teretom snova.
Oni su junaci krvave balade,
zaklane ovce, klane od ovnova.

9.

Rijeke u krvi plave, kleca
leš do leša, već čine splavi.
A jedna duša bespomoćno jeca
In Te, in Te Domine speravi!

10.

(Pjesnik ove pjesme Svibnja toga
imao je deset mjeseci - tek dah života.
Ali hropot smrti - vapaje do Boga
već tad udahnu, jezu SVIH strahota).

ZAHTJEV HRVATSKOMU (DRŽAVNOMU) SABORU I VLADI

Poštovani!

Svakoga 22. lipnja s Jazovke poručujemo: Slovenija nema mirna sna, jer sva počiva na razmjerno najvećemu svjetskome grobištu pa unatoč svojim protuhrvatskim graničnim prohtjevima svjedoči o genocidnim pokoljima, o mučenicima, poglavito Hrvatima. Stoga Slovenija otkriva sebi, Hrvatskoj i Europi sve nova i nova strahotna množtvена stratišta i grobišta žrtava jugokomunističkoga nakon ratnoga terora god. 1945. Zatrpan i zatvoren rudnik Sv. Barbara u selu Huda Jama kod Laškoga jedno je množtvено stratište i grobište od **1.500 (tisuću i petsto!)** popisanih, a čak ih je **600 (šest stotinal!)** u Sloveniji! I uvijek su žrtve jedino ili poglavito Hrvati, razoružani pa titoističkim ubojicama izručeni ustaše i domobrani, branitelji tadašnje hrvatske države, i s njima hrvatski puk, nevojnici, žene i djeca. Jednake žrtve bijahu i Hrvati ranjenici u bolnicama, domoljubna mladež u školama, častni ljudi u svojim domovima, svećenici, bogoslovi, redovnice hrvatske Crkve. Iztičemo, ubijahu ih Titovi partizani nakon rata, dakle u doba mira, bez ikakva suda, i to na zvjerski način.

Malobrojne su preživjele s dobro nam znanih Križnih putova hrvatskoga naroda nastavili progoniti, mučiti, osuđivati, ubijati u jugokomunističkoj Jugoslaviji do god. 1990., a u jugočetničkome ratu od '91. do '95. htjedoše dovršiti genocidnu '45., ali unatoč opetovanim jezivim pokoljima ne uspjedoše slomiti Hrvatsku, jer hrvatski dragovoljci branitelji pa Hrvatska vojska svojim Obranbeno-osloboditeljskim ratom - koji se naziva Domovinskim - spasiše i oslobodiše **ostatke ostataka** poviestne Domovine, t.j. Republiku Hrvatsku i djelomice Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Stoga vas od obveze na istinu i pravdu, gospodo ili drugovi politički predvodnici RH, ne mogu os-

loboditi nikakvi **ministarski vienci** položeni **pri rovu Sv. Barbara**, kao ni oni **pri Teznu**, ako nastavite prikrivati titoistička genocidna zločinstva. A prikrivate ih, što moramo zaključiti, kada se - primjerice - od lipnja/srpnja 2008. ne očitujete na upite i zahtjeve Zdruga JAZOVKA, sročene u dopisu „Provedba *Odluke* ili *Rezolucije Vieća Europe* (od 25.I.2006.) te *Izjave* ili *Deklaracije Hrvatskoga sabora* (od 30. lipnja 2006.)". **Vienci nisu dostatni!** Zato vas opet pozivamo:

1. Uklonite nasliede jugokomunističkoga totalitarnoga sustava! Osudite politikom i sudbenim odlukama jugokomunistička zlodjela! Zahtieva to naposljedku i Europa, koju inače u svemu pokorno sledite.

2. Osudite zločinački sustav i svjetonazor, a posmrtnim postupkom **imenujte** izravne krvnike i **vratite** svaku čast i pravo žrtvama!

3. Uklonite svaki spomen Tita, navodnoga **Josipa Broza**, poglavice svih zločinstava jugokomunističkih! Uklonite ga s trgova, ulica, cesta, prilaza i sa svega u Hrvatskoj, počevši od zagrebačkoga Kazalištnoga trga obezčaćena imenom krovloka s ljestvice desetorice najgroznijih zločinaca svjetske poviesti!

4. Očistite Ustav RH od avnojsko-zavnoških neistina! U osnovama Ustava priznajte, da je Republiku Hrvatsku oslobodio i uzpostavio Obranbeno-osloboditeljski rat ili Domovinski rat, a nisu Titovi partizani, nije Avnoj i nije Zavnoh!

- To priznajte, jer je Hrvatska obstala i slobodna hrvatska Država uzkrsnula na **devetstoljetnoj težnji za slobodom** hrvatskoga naroda zarobljena u carstvima onodobnih vladavinskih sustava!

- To priznajte, jer veličanstvena postignuća hrvatskog Obranbeno-osloboditeljskoga ili Domovinskoga rata **potvrđuju vječan smisao** bezkrajnih muka i žrtava devetstoljetnoga boja za obstanak, počev od ivanovskih vitežkih redovnika pa

Zrinskih i Frankopana do branitelja Nezavisne Države Hrvatske, Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine!

- To priznajte, jer je na muci Hrvata poratnih žrtava od god. 1945. nadalje Hrvatska uzkrsnula po **Daru Božjem** u trajnom odporu Hrvata **političkih uznika** do 1990. pa u **dragovoljcima braniteljima** Obranbeno-osloboditeljskoga rata od '91. do '95., koji sebe davahu i daju, da obstane Dom!

- To priznajte, jer je Obranbeno-osloboditeljski ili Domovinski rat jedino pomirbeno i svakoj časti prihvatljivo izvorište državnosti Republike Hrvatske, pa ga stoga mora tako vrjednovati ubuduće **nekrivotvoren Ustav RH**, kakav ovime zahtievamo u ime **Istine i Pravde!**

- To priznajte, jer se hrvatski tzv. **antifašisti**, t.j. **komunistički partizani**, njihov Avnoj, Zavoňoh i nikakvi jugo-partizanski ustroji nisu borili za antifašističku slobodnu Hrvatsku, nego za genocidnu srbokomunističku Jugoslaviju i za smrt svake hrvatske slobode i države!

- To naposljedku priznajte, jer danas, 22. lipnja, u Brezovici kod Siska **politički vrh Republike Hrvatske** opet krivotvori poviestnu istinu sla-

veći četničko-komunistički ustanak od 22. lipnja 1941., kada tzv. antifašisti započeše množtvno ubijati hrvatsku slobodu, da sve groznije nastave do god. 1945. i nakon ratnih genocidnih vrhunaca!

- Priznajte naposljedku, da je u toj šumi **Brezovici grobište Hrvata mučenika**, njih preko **šest tisuća (!)**, koje su tzv. antifašisti zvjerski poubijali god. 1945., i to nakon rata! Priznajte naposljedku, da mučenike ove Jazovke i svih Jazovka **politički vrh Republike Hrvatske** danas u Brezovici **opet ubija!**

+++

Ovaj Zahtjev prosljeđujemo i **Crkvi u Hrvata** - Crkvi mučenika poput bl. kardinala Stepinca - na pozor i skrb. S vjerom u Crkvu, koju titoistički zlodusi zvjerski ubijahu doista **šeststo šestdeset i šest (666!)** puta, ištemo duhovnu zaštitu i podporu, jer smo na djelu za **istinu i pravdu**, te - povrh svega - za **obće Dobro!**

Za hodočastnike Spomen-pohoda i za

HOZ - Hrvatski Obredni Zdrug - JAZOVKA

Na Jazovki, dne 22. lipnja 2009.

Boris Prebeg, predsjednik Zdruga

HRVATSKA KNJIŽARA

knjizara.hrvatskauljudba.hr

preporučuje Vam knjige:

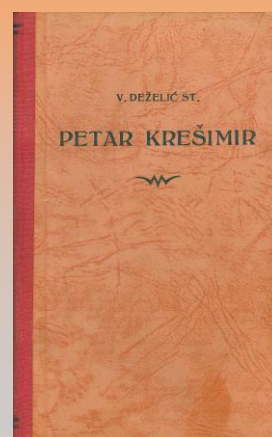

Velimir Deželić St.

Majka velikoga kralja,

Cijena: 45,00 kuna

(str. 144, 1931. godina)

Petar Krešimir,

Cijena: 45,00 kuna

(str. 188, 1932. godina)

HODOČAŠĆE NA JAZOVKU GODINE 2009.

Ivo Matanović

Hodočašće političkih uznika i bojovnika domovinskih ratova iz Zadarske županije - posjet jami umorenih i bačenih u nju 1943. hrvatskih vojaka od strane partizanskih zlikovaca

Ivo Matanović, Zadar,

urednik portala

www.hrvatskipolitickiuznici.hr i

zamjenik predsjednika Zdruga udruga Hrvatskih političkih uznika RH i inozemstva

I ove godine Gospodnje 2009. na nadnevak 22. lipnja hodočastilo se na planinu Žumberak, na mjesto Jazovka, gdje je održano XX. jubilarno hodočašće u čast i sjećanje na stravičnu pogibiju oko 700 hrvatskih zarobljenikavojaka, koje su partizanski zlikovci 1943. g., nakon što su ih prije toga stravično mučili, povezali žicom i žive pobacali u jamu.

Iako je bilo kišovito vrijeme koje je pratilo hodočasnike kroz cijeli put hodočašćenja Svetoj misi nazočilo je preko 2.500 hodočasnika (državna komunistička glasila objavili su da je bilo samo nekoliko stotina).

Svetu misu zadušnicu, uz još 4 svećenika, predvodio je zagrebački pomoćni biskup mons. Valentin Pozaić. U svojoj nadahnu-toj propovijedi mons. Valentin Pozaić oštro je osudio ove i sve druge zločine počinjene nad nedužnim ljudima tijekom Drugog svjetskog rata i poslije njega.

Hodočasnicima se obratio i predstavnik muslimanskog vjerskog obreda imam Idriz Bešlić iz Gunje, kojeg svake godine vidimo na svim ovakvim svetim obredima i mjestima gdje su s Hrvatima katolicima mučeničkom smrću stradavali i Hrvati muslimanske vjeroispovijesti. I on je, u nešto kraćem govoru, govorio o partizanskim zločinima kao nečemu što zdravi ra-

(Continued on page 6)

(Continued from page 5)

zum ne može poimati, a kamoli razumjeti. Posebno je napomenuo da su se muslimani u Drugom svjetskom ratu zajednički, s braćom Hrvatima katoličke vjere, rame uz rame, borili za zajedničku im Domovinu Hrvatsku, pa su tako zajednički i ginuli s braćom katolicima. Stoga nam je i danas sveta dužnost da zajednički baštinitimo to vrijeme, na kraju je naglasio efendija Idriz Bešlić - zašto je bio posebno pljeskom pozdravljen od nazočnih.

Dok ovo pišem prisjećam se tog vremena, jer sam i sam bio sudionik tog vremena i zahvaljujući dragom Bogu preživio sve

strahote rata i poslije ratne torture po komunističkim partizanskim uzama i tzv. prividnoj slobodi. Zato mi je tim draže kada još i danas vidim ponekog visokog muslimanskog dostojanstvenika koji skupa s katolicima odaje počast hrvatskim mučenicima. Bilo bi mi još draže kada bih vidio u većem broju i preživjelu braću muslimane i njihove sljedbenike da dolaze na hodočašća. Nažalost, svake godine vidim ih sve manje, što nas sve obvezuje da radimo na tom zblizavanju.

Nakon završetka misnog slavlja, predsjednik i organizator Spomen pohoda Jazov-

ki gospodin Boris Prebeg pročitao je Zahtjev upućen Hrvatskoj Vladi i Hrvatskom Saboru, od kojih se traži da se bez odlaganja pristupi odmah otkopavanju svih jama gdje su pobacani hrvatski mučenici, kako u RH Hrvatskoj tako i u susjednim državama - Sloveniji i BiH.

U povratku s hodočašća slušali smo radio vijesti o jednom drugom hodočašću - hodočašću zlikovaca koji nadnevak 22. lip-

(Continued on page 9)

ŠOKANTNA KNJIGA O NAŠIM SUSEDIMA

VELIŠA RAJIČEVIĆ - PSUNJSKI

HRVATI

U SVETLU ISTORIJSKE ISTINE

s predgovorom

*Zmage Jelinčića
Plemenitog*

Beograd, mart 1944.

Zmago Jelinčič Plemeniti

PREGOVOR SLOVENAČKOM IZDANJU

IZ 2006.

O knjizi i autorstvu

Knjiga *Hrvati u svjetlu istorijske istine*, autora Psunjskog, za kojega skoro sa sigurnošću možemo tvrditi, da je to bio Veliša Raičević, dolazi među slovenačke čitaoce baš u pravom trenutku, u doba približavanja susedne Hrvatske evropskoj uniji demokratskih država, a gde po mojem uverenju nikako ne spada. Bar ne za onoliko vreme, dokle se ne razjasne i isprave istorijske laži i krivice kako prema srpskom, tako prema slovenačkom narodu. Uveren sam, da će se s mojim stanovištem složiti većina onih, koji knjigu budu pročitali.

Knjiga je sigurno nastajala dosta dugo, a odštampana je bila u Beogradu marta 1944., nešto pre oslobođenja grada. Gestapo, tajna policija nemačkoga rajha je, izvesno zbog izdaje, upala u štampariju u kojoj je bila knjiga štampana, i zaplenila skoro celokupan tiraž. Nemci nisu želeli da se otkrije istina o istoriji Srba i lažljivosti Hrvata u njihovom falsifikovanju istorije. Na kraju krajeva, Hrvatska je bila saveznica, a Srbija samo okupirana i sa privremenom vladom. Odmah po oslobođenju preostale primerke je tražila i zaplenila jugoslovenska tajna policija, a štampara Antuna Rota su krajem 1944. godine proglasili za okupatorskog saučesnika i ubili ga na nepoznatom mestu. Za Psunjskog se nije znalo ko je, pa je mogao da se izvuče. Većinu primeraka knjige su pronašli, a njihovi vlasnici su, po običaju, završili na Golom otoku. Zvanična institucija, Narodna biblioteka Srbije prvi primerak knjige dobila je tek 1981. godine, posle smrti Josipa Broza - Tita. Primerak u svom arhivu ima još i Srpska pravoslavna crkva, a nekoliko primeraka imaju nekadašnji autorovi prijatelji, koji vešto prikrivaju svoj originalni primerak, jer knjiga nije pisana niz dlaku ni današnje srpske

vlasti. Međutim, jedan primerak knjige je u Sloveniji čiji prevod i objavljujemo.

Ko se skriva iza pseudonima Psunjski, nije bilo pozanato sve do kasnih 1990-tih. Bez sumnje ga je to očuvalo u životu, jer su štampar njegove knjige, kao i ceo niz ljudi, koji su tu knjigu imali kod sebe, zbog nje umrli. Uprkos svemu, neki istoričari još danas zagovaraju različite teze.

Jedna od njih je i da je knjigu napisao pesnik Milan Dobrovoljac Žmigavac, biskup Hrvatske starokatoličke crkve, a druga knjigu pripisuje gospodinu Rašajskome, službeniku zagrebačkog univerziteta, koji je živio u Beogradu i Sarajevu i zbog toga imao pristup dokumentima o poreklu Hrvata i odnosima između Srba i Hrvata. U prilog prve teze najviše govori podudarnost slogova u pesmi objavljenoj na početku knjige, ali obara ju to, što se protiv knjige obratio čak hrvatski *Glas koncila*, jer je po njegovom puna antikatolicizma, i zato veoma antihrvatska, tako da je njeno predviđeno izdanje u SAD zabranio čak tadašnji predsednik Džordž Buš stariji.

Određeni krugovi u Beogradu autorstvo knjige pripisivali su čak dvojici pisaca, doduše literarnom istoričaru i germanisti prof. dr. Peri Slijepčeviću i istoričaru prof. dr. Radoslavu Grujiću. Čak se javlja mišljenje, da samo dva autora ne bi bila dovoljna, i stoga misao, da je knjigu napisala grupa istoričara.

Još jedno ime se javlja u vezi sa ovom knjigom, i to Bogunović, inspektor za prosvetu između dva rata, rodom iz Psunja.

Ali ipak je, po mišljenju većine ozbiljnih istraživača, pseudonim Psunjski pripadao Veliši Raičeviću

(Continued on page 11)

(Continued from page 6)

nja obilježavaju kao svoj dan ustanka tzv. naroda hrvatske koji se je, tobože 1941. g. pobunio i krenuo u šumu boriti se protiv nenarodnog režima NDH. Odmah da kažemo, oni to tako danas obznanjuju svekoliku hrvatsku javnost, a u stvari radi se o tome, a to je i prava istina, da su se 1941. godine pobunili jedan veći dio hrvatskih pravoslavaca ili ti tzv. Srba u Hrvatskoj protiv legalne i suverene Nezavisne Države Hrvatske, koju nisu htjeli priznati kao svoju domovinu, već su tražili da sačuvaju monarhističku Jugoslaviju, gdje su se Srbi ponašali kao okupatori

svih naroda u toj zajednici. Dakako da im tim zahtjevima nije udovoljeno, pa je moralo doći i do građanskog rata. Dakle, borbe tzv. Srba protiv Hrvata na cijelom teritoriju povijesne tadašnje Hrvatske.

Budući se u Hrvatskoj nalazio i poveći broj komunista Hrvata, kojima nije bilo mjesta u strukturi poimanja nacionalni vrijednosti, jer Bože moj, oni su internacionalisti, našli su svoju šansu među tzv. Srbima pobunjenicima i sa zamijenjenim imenima - hrvatskih u srpska borili su se

kroz cijeli rat protiv svoje braće Hrvata. Dakle, nije to bio nikakav antifašistički rat, već građanski rat u kojemu su Hrvati branili već utemeljenu i međunarodno priznatu Nezavisnu Državu Hrvatsku, a hrvatski pravoslavci i pridruženi im neki hrvatski odmetnici (domobrani) stvarali su novi poredak - komunistički poredak, što im je, zahvaljujući padu sila osovine i pošlo za rukom. Naime, na Prvim poslijeratnim izborima 1946. g. prevarom su komunisti-partizani došli na vlast. Nakon

(Continued on page 10)

(Continued from page 9)

toga, što već znamo, komunisti su uveli jednostranačje - diktaturu proletarijata.

Iz svega ovoga, što gore rekosmo, moglo bi se zaključiti, da Hrvati sve svoje državotvorne bitke, kroz povijest za nezavisnost, gubili su, uglavnom izdajom i veleizdajom njenih intelektualnih skupina i pojedinaca. Ništa bolju sliku nemamo ni danas. Poraženi, ili samo formalno poraženi, komunisti opet preko najviših državnih dužnosnika traže ponovno ujedinjenje s bivšom Jugoslavijom ili ti nekom drugom asocijacijom, zvanom Zapadni Balkan ili ti Balkanska Džamahirija, svejedno je.

Glavni predvodnik je poznat, a on se i ne skriva, zove se Stevan Ujdurović, alias Stjepan Mesić. U stopu ga slijede svi reciklirani bivši komunisti i premijer Sander.

Zaključimo, dakle, rat za samostalnost i nezavisnost Nezavisne Države Hrvatske još nije završen. Dapače, intenzivirao se do te mjere gdje se je stvorila takva psihološka klima, među svekolikim hrvatskim pučanstvom - ljudi u strahu od sutrašnjice otvoreno pitaju: tko smo, gdje smo, kuda idemo, tko s nama vlada, zašto smo se borili itd. itd.?

Odgovor je samo jedan - Veleizdaja!

Tražimo nove izbore, promjenu ustava i lustraciju starih komunističkih kadrova!

(Continued from page 8)

koji je, pored pomenute knjige, pod istim pseudonimom izdao još i knjigu *U ime Hrista - svetinje u plamenu*.

Uprkos tome što knjiga opisuje istorijske događaje, koji se tiču Srba od najstarijih vremena pa sve do (skorašnjeg) kraja ustaške tvorevine Nezavisne države Hrvatske, pronicljiv čitalac će naći čak ceo niz paralela sa događajima iz vremena kada smo sa Hrvatima imali zajedničku istoriju. I te ga paralele mogu ispuniti strepnjom šta nam se sve još može desiti.

Hrvati u svetlu slovenačke istine

Nakon raspada austrougarske monarhije, Hrvati su se na brzinu organizovali i Međumurje ubrzo proglasili za svoje. Štaviše, ubrzo je određena politička frakcija počela da se zauzima za odcepljenje od Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i za povezivanje sa Mađarskom i za zajednički savez sa Italijom. U Kraljevini Jugoslaviji se ovo razmišljanje kasnije manifestovalo ubistvom kralja Aleksandra 9. oktobra 1934. u Marseju, koje su uz pomoć Italijana organizovali hrvatski ustaše.

U vezi sa drugim svetskim ratom, nikako se ne može prevideti činjenica, da su Hrvati odmah nakon napada 6. aprila 1941. i kapitulacije Kraljevine Jugoslavije već 10. aprila proglasili NDH, skoro odmah zatim pristupili nacifašističkoj koaliciji i tako sa ministrom inostranih poslova nemačkog rajha Ribentropom (Otto von Ribbentrop) završili započetu operaciju. Već 26. avgusta 1939. su proglasili Banovinu Hrvatsku, koja je srpskim i bosanskim teritorijama oduzela srezove Dubrovnik, Šid, Ilok, Brčko, Gradačac, Derventu, Travnik i Fojnicu, priključila ih svojoj teritoriji i stvar dovršila sa nastankom nacističke državne tvorevine, za koju je nekadašnji predsednik Tuđman izjavio, da je prethodnica današnje Hrvatske.

Odmah nakon prekrajanja slovenačke teritorije, Hrvatska je takođe uzela svoj deo krvavoga plena, u hrvatskim logorima smrti izginuo je nemali broj Slovenaca. U najvećem koljačkom projektu ustaša, kako su nazvali logor Jasenovac, usmrtili su i osamdeset sveštenika iz Štajerske.

Nakon drugog svetskog rata hrvatska vlast se na brzinu preokrenula i zaboravila, da je bila do zadnjega dana na strani nacista i da ju je samo velika želja Josipa Broza - Tita za velikom državom, koju su mu saveznici i omogućili, spasla od denacifikacije, koja ni do danas nije izvršena. Odmah su nastavili akcije, započete na zasedanju ZAVNOH-a 1944. godine, i pripojili si Istru, razume se, uz drugarsko odobravanje slovenačkih partijaca. Jedan od većih obmanjujućih prikaza demografskog stanja Istre onoga vremena je sigurno knjiga *Cadastre national del'Istrie* (Nakladni zavod Hrvatske, Sušak, 1946), u kojoj su autori po pravilu sve Istrane, čije se prezime završavalo na -ić ili ič, proglasili za Hrvate. Šteta što su među odobravaocima bili i Fran Ramovš i Lavo Čermelj, za neke veliki Slovenci.

Još jedan račun čeka na izmirenje. To je ubistvo 37 Slovenaca u Štrigovi, koje su hrvatske vlasti pobile odmah nakon rata, jer su tvrdili da je to slovenačka zemlja. I bili su u pravu! Još se manje zna o deportaciji približno 3000 Slovenaca iz Rijeke na Goli otok, gde, međutim, nisu dospeli, jer nisu disali po hrvatski i znali su one koji su na brzinu promenili uniforme.

Takođe, kasnije pozivanje i priča o nekakvim avnojskim zaključcima su besmisleni, jer na drugom zasedanju Avnoja u Jajcu nije bilo razgovora o granicama unutar nove Jugoslavije. I da upozorim na još jednu istinu: tokom drugog svetskog rata, kao ni pre njega, Istra nije spadala u jugoslovenski okvir, a kamoli u hrvatski. Čak je ni Hitler posle kapitulacije Italije 9. septembra 1943. nije priključio državi svojega saveznika Ante Pavelića.

Ako se osvrnemo na naš rat za samostalnost, ne možemo prevideti činjenicu, da su u napadu na Sloveniju upravo hrvatske vlasti dozvolile da naša jedva rođena država bude napadnuta sa njihove teritorije, iz njihovih kasarni, sa njihovih aerodroma. Samostalnost su proglasili istog dana kao i mi i bili su dakle prema međunarodnom vojnom pravu agresori, iako su jedinice bile deo Jugoslovenske narodne armije. Prema međunarodnom pravu, agresor je i ona država, koja svoju teritoriju prepusti tuđoj sili za napad na treću državu. A to se ovde desilo. Pošto to još nije bilo dovoljno,

našim jedinicama teritorijalne odbrane i policije namerno su poslali pogrešne podatke o smeru napredovanja jedinica JNA. Ljude koji su u Zagrebu hteli da spreče izlazak tenkovskih jedinica iz kasarni, rasterala je hrvatska vlast. Tada je naredila da se uklone sve mine, tako da su tenkovi prema Sloveniji imali slobodan put.

Nažalost, neki naši autonomaši su tada bili nepažljivi, ali pre svega, tada je još uvek na našoj strani bilo previše pristalica jugoslovenstva, koji nisu reagovali na informaciju nemačke obaveštajne službe, da je general Čad u Rijeci spreman da se preda slovenačkoj vojsci. U Rijeku nisu poslali oružane vojne jedinice, a mene su nakon četvrtog dana rata za osamostaljenje uhapsili. Da tada nije bilo pristalica nekadašnjega režima, makar bi moja jedinica išla na Rijeku, pa bi onda bilo šta bi bilo. A sigurno bi početna pozicija za pogađanja, da dobijemo nazad Istru, koja nikad u istoriji nije bila hrvatska, bila suštinski drugačija. A možda je kod svih zajedno preovladavalo političko mišljenje o zajedničkoj konfederaciji Slovenije i Hrvatske, koje je sve do posete hrvatskog predsednika Tuđmana Sloveniji, još bilo živo. Razume se da ljudi o tome ništa nisu znali.

Možda se na to nadovezala i nezaiteresovanost za održani referendum o pripajanju matičnoj domovini Sloveniji, koji je održan na Žumberku, na kojem su se samo poštari i župnici izjasnili protiv pripajanja Sloveniji. Tako su tadašnji predsednik države Kučan kao i predsednik skupštine dr. Bučar svu dokumentaciju, koju su pregledali, bacili s objašnjenjem "a šta ćemo s tom sirotinjom". Hrvati su plan shvatili prokleta ozbiljno i njegovog glavnog pobornika Drakulića i još dosta drugih zbog veleizdaje na duže vreme bacili u zatvor. I to, uprkos tome da je svima bilo poznato, da su granice unutar nekadašnje SFRJ bile samo administrativne - odredila ih je komunistička partija, a nije bilo sklapanja nikakvih republičkih, međurepubličkih, međudržavnih ili međunarodnih sporazuma o razgraničenjima među republikama.

Posledica toga je činjenica da su Hrvati postavili granicu kod Sečovlja na levom brdu Dragonje, a zatim je čak premestili na desno brdo, iako je međurepublička granica u nekadašnjoj državi

SFRJ bila čak na vrhu brežuljka, kod kamenoloma. Nakon toga se samo dalje nastavljalo. Hrvati su krali najbolje smreke na Tomšičevoj parceli u snežničkim šumama, pred ljutitim Slovencima pa su ih čak čuvali slovenački policajci. Agresivno su okupirali četiri zaseoka uz Dragonju, ukrali zemlju kod Hotize, uz Muru, kod Ormoža... Ministar unutrašnjih poslova bio je Igor Bavčar. A i istarske železnice su u doba Lojzeta Peterlea prešle u hrvatske ruke.

Kasnije je ulogu darodavca slovenačke teritorije preuzeo sadašnji predsednik države dr. Janez Drnovšek, koji je uprkos usvajanju deklaracije Državnoga zbora Republike Slovenije o celovitosti piranskog zaliva njegovu, otprilike, polovinu ponudio Hrvatima. Hvala bogu, da to nisu usvojili, makar i zbog prevelike proždrljivosti.

Svem u ovome možemo naći paralele u knjizi Psunjskog.

Na kraju krajeva, šta bismo mogli očekivati od države, čiji politički vrhovi danas iznova zagovaraju teze o hrvatskom narodu, koje su bile zvanično ispravne u doba ustaške vladavine? I šta bismo mogli očekivati od države, koja svoju državnost temelji na nikad postojećoj nagodbi, koju žele prikazati kao dogovor sa Ugarskom (Mađarskom) o preuzimanju vlasti u svoje ruke i koju nazivaju *Pacta conventa*, za koju lažu da je bila napisana 1102. godine, kada je celoj svetskoj istorijskoj javnosti inače poznato, da se radi o falsifikatu iz 14. veka.

Možemo još štošta naučiti iz ove knjige, kao npr. o sopstvenim greškama i o sopstvenim izdajnicima. Zato da greške ne bismo ponavljali i da bismo izdajnike lakše prepoznali. Susede će nam u priličnoj meri predstaviti sama knjiga.

Neka prevod ove knjige na slovenački jezik bude trajni spomenik činjenici, da istinu nije moguće sakriti, i opomena svim onima, koji previše veruju zvaničnoj politici, a Veliši Raičeviću - Psunjskom zahvalnica što je očuvao istinu i osvetlio zločine, koji ne smeju ostati u tami.

Zmago Jelinčič Plemeniti

Hrvati u svetlu istorijske istine (1)

Veliša Rajičević-Psunjski

Pij zemljo srpska

O grudo sveta,
zemljo predaka srpskih i moja!
Ti ne bi bila ni pitoma tako,
da nije naših suza, krvi i znoja.

Pij zemljo srpska,
napajaj se krvlju miliona svojih
palih na braniku veličine davne,
ispijaj čaše sudbine svoje,
gorke, ali slavne!

O večna grudo !
Ti što nikad nisi stenjala od bola,
jer si uvek bila od dželata jača.
Ima li šta drugo što sramotu pere
sem borbe i mača!

Psunjski

POREKLO HRVATA

Jedna slučajnost u velikim narodnim pokretima pre kojih 13 vekova, otvorila je tamne stranice u istoriji južnih Slovena. Za dolazak Hrvata vezano je sve ono, što je docnije o Balkanu stvorilo izreku, da je „bure baruta“.

Donoseći sobom sve svoje nedostatke, ova neslavenska skupina urasla je najpre u slavenstvo i od njega primila hrišćanstvo, ali je zatim zbog urođenog oportunitizma i slabe duhovno-krvne veze sa slavenstvom ne samo otpala od njega, već je katoličkom Rimu poslužila kao oruđe za katoličke nasrtaje na južno slavenstvo kroz čitava stoleća. Zbog njih je Balkan i postao evropska vetrometina, gde su se sukobljavali različiti interesi, a u prvom redu katolički sa pravoslavnima.

O svom poreklu Hrvati nerado govore. Doduše, na prvi pogled. Međutim, oni su zbog urođenog oportunitizma na svojoj siromašnoj „povijesti“ os-

tavili širom otvorene kapije, kako bi svoje poreklo mogli vezivati čas za Romane, čas za Germane, a koji put i za Slavene. Jedan „slikovit primjer“, kako bi to oni sami rekli, vidi se iz slučaja sa hrvatskom „poviješću“, koju je hrvatska vlada propisala kao udžbenik za školsku 1941/42. godinu. U ovoj „povijesti“ zastupljena je gotška teorija o hrvatskom poreklu. Već sledeće školske 1942/43. godine, ista ona ustaško-hrvatska vlada, koja ga je propisala, izdala je drugi, gde se o hrvatskom poreklu zastupa druga, iransko-kavkaska teorija. Da se sramota što pre preda zaboravu, vraćen je novac svakome kupcu onoga prvog udžbenika, koji ga je makar napola pode-ranog povratio.

Verni svome nestalnom mentalitetu, Hrvati su kroz celu svoju prošlost usporedo sa razvojem situacije menjali ne samo svoje uverenje, već i narodnost ako je to bilo potrebno. Ali, nešto u čemu su ostali konzekventni, to je bolest gusarenja po tuđim istorijskim baštinama i mana naturavanja svoga nepopularnog imena. Tako se sretamo sa jednim odlomkom iz novije hrvatske istorije („Hrvatski List“ od 14. IV. 1939.) gde se ovo priznanje izražava u rečenici: „Došavši Hu-ur-vathi zajedno sa Hunima u Evropu, zavladao su nad slavenskim starosjedocima, s kojima su se slili u jedan organizam, kojemu su dali svoje ime, iako su bili u manjini“. Hrvati, dakle, po ovom svome priznanju dolaze u slavensko starosedelaštvo, koje je, dakako, moglo biti samo srpsko, pošto se za druge Slavene u ovom prostoru ne zna, i donose sobom svoje ime, sa kojim se to slavensko starosedelaštvo stolicima sukobljuje.

Svoje neslavensko poreklo, uostalom, ne krije ni u praskozorju pritajenog ustaštva prvi hrvatski ministar spoljnih poslova dr. Mladen Lorković, koji u knjizi „Narod i zemlja Hrvata“ na strani 34 kaže : „Čitava stara hrvatska povijest shvat-

ljiva je samo uz pretpostavku, da su vladajući Hrvati bili neslavenska naslaga, koja je prekrila i organizirala slavenske mase".

Prihvatimo li stanovište dr. Lorkovića da Hrvati nisu slavenskog porekla, što se posle događaja iza 6. aprila 1941. godine samo po sebi razume, postaje neobjašnjivo, kako da došljачko plemce Hrvata gubi sva svoja obeležja sa kojima je došlo, pa čak i svoj materinji jezik, a da ipak tobože osigurava prestiž svoga nepopularnog imena, koje je docnije pretrpelo modifikaciju od Hu-urvatha u Hrvate. Ne bi li bilo prirodnije smatrati da narodi gube svoja obeležja i materinje jezike samo onda, kada se utope u jače i kulturnije sredine kojima, razume se, nije potreban „organizatorski smisao“ i takvih poludivljih došljaka, koji nisu u stanju ni da svoj materinji jezik održe. Što ih je, međutim, katolički Rim mnogo docnije uspeo uklopiti u svoj veliki program katoličkog prodiranja prema slavenstvu, i što se bolešću naturavanja njihovog imena odomaćilo jedno zlo od koga će se Balkan teško otresti, to je pojam za sebe. Pa ipak, Hrvati sa rezultatima naturanja svoga imena srpskom nacionalnom i etnografskom prostoru do prošloga veka nisu bili zadovoljni. Zato je Zagreb pre kojih sto godina izmislio Jugoslaviju, samo zato da bi preko nje doveo u pitanje srpstvo i pravoslavlje i tako ostvario ekspanzivne ciljeve istaknute u hrvatskom i rimokatoličkom programu kroz vekove.

Kao što god postoji oprečnost o vlastitom poreklu među samim Hrvatima, (jer „suvremena hrvatska povijest“ u delu štampanom 15. IV. 1939. tvrdi, za razliku od dr. Lorkovića, da su Hrvati gotskog porekla), tako su različiti i datumi njihovog doseljenja unešeni u njihovoj „povijesti“. Tako je o dolasku zabeležio vizantijski car Konstantin Porfirogent, kako su se od „Bijelih Hrvata“ odvojila petorica braće, među kojima i jedan po imenu Hrvat, te došli u Dalmaciju, gde su zatekli Avare („Hrvatski List“ od 15. IV. 1939.). Za ovu istorijsku tvrdnju izgleda nam da je Hrvatima primarni momenat bio zaposedanje Primorja. Međutim, vremenski je pozivanje na Porfirogenta dovelo u pitanje datum hrvatskog doseljenja,

pošto je Porfirogent živeo, odnosno vladao od 912. do 959. godine. Hrvatski istoričar Pavle Vitezović (1652. - 1714.) pomera ovaj datum doseljenja unazad i kaže da se onih petorica braće doselilo 640-te godine posle Hrista i da su se nastanili u gornjem primorju. Za razliku od Tadije Smičiklase, koji hrvatsko ime izvodi iz pojma nekog brdskog junaštva, Vitezović kaže da ime Hrvata potiče od onoga među petoro braće, koji se zvao Hrvat. Novijoj hrvatskoj istoriji bilo je malo ono Vitezovićevo pomeranje hrvatskog doseljenja unazad, pa je ovo doseljenje pomerila još za daljnjih 100 godina unazad. („Hrvatski List“ od 14. IV. 1939). Ko zna, neće li se naći koji od Starčevićevih učenika koji će pronaći da su Hrvati doselili još u ledeno doba. Datum njihovog doseljenja na prvi pogled ne izgleda toliko važan, ali, njegovo je fiksiranje potrebno, kako bi ga usporedili sa Vitezovićevom tvrdnjom, da su Srbi 35 godina pre Hrista ratovali u Makedoniji sa Rimljanima, i naselili Malu Vlašku (Slavoniju).

Slavonski istoričar Matija Katančić (1750. - 1825.), iako katolički sveštenik, ne smatra sve stanovnike katoličke vere na teritoriji koja je 1941. godine prozvana „Nezavisnom državom Hrvatskom“ Hrvatima. Naprotiv, on tvrdi, da su Dalmatinci, Bosanci i Slavonci iste etničke strukture kao i Srbi i da se ovi etnički u mnogo-me razlikuju od pravih Hrvata, a da je hrvatsko ime ovim krajevima jedino austrougarskim pritiskom nametnuto, mada se ovi narodi nikada nisu tako osećali. Govoreći o čistoći jezika Katančić kaže: „Ali se bosansko-dalmatinsko i srpsko narječje odlikuje čistoćom i elegancijom“. O naturanju hrvatskoga imena Katančić piše. „Uvjerit ćeš se, najzad, da se hrvatsko ime u Dalmaciji, Bosni i Srbiji naročito propagiralo, ali se ilirski narodi u ovom predjelu nikada nijesu tim imenom nazivali“. Stoga, kad govorimo o Hrvatima, imamo pred očima one Hrvate u uskoj Hrvatskoj, odakle su vekovima pokušavali da nature svoje ime bosanskim, slavonskim i dalmatinskim, pa čak i Srbima u Srbiji.

Hrvati, onakvi kakve ih opisuje Matija Katančić - koji nisu istog etničkog obeležja sa dalmatinci-

ma, Bosancima, Slavoncima i Srbima, doselili su - po Vitezoviću - u Hrvatsku 640 godina posle Hrista. Ovde su, kažu, svojom sposobnošću državne organizacije (kojom se, kako nam je poznato, nisu odlikovali niti su je imali) zavlada starosedeocima Slavenima da ne bi morali spomenuti ime Srba, kojima su, iako brojno daleko manji, ipak uspeli tobože naturiti svoje ime. Ovde pada u oči „zaborav“ sa kojim se neprestano susrećemo kroz svu hrvatsku istoriju. Tako hrvatski istorijski šovinizam i ovde zaboravlja priznati, da su se u tome poslu etnički i jezično potpuno pretopili u Srbe, te ih Delimilova kronika, pisana pre 650 godina, objavljena čak i u poznatom zagrebačkom „Vijencu“ iz 1891. godine rečenicom: „U srpskom narodu imade zemlja, koja se zove Hrvatska“. - smatra Srbima. Tako je, dakle, pisao češki istraživač još u XIII. veku i smatrao, da su Srbi narod, a Hrvati pleme.

„Prvi historijski utvrđeni dokumenat kojim se imena Hrvat i Hrvatska pojavljuju u povijesti, jeste glasovita povelja Kneza Trpimira od 4. marta 852. godine, u kojoj knez potvrđuje svoje prijatelju i kumu - splitskom nadbiskupu Petru - neke njegove posjede u Lazanima i Tugarima, a u kojoj se Trpimir naziva „Dux Croatorum“, a njegova zemlja „Regnum Croatorum“ (kraljevstvo hrvatsko), dakle kao organizovana država.“ („Hrvatski List“ od 16. IV 1939.). Jedna mala nesmotrenost dovoljna je da upropasti čitav snop brižljivo skrojenih istorijskih falsifikata. Tako je ovaj odlomak uhvatio u laži onu hrvatsku priču o dolasku polovicom VII. stoleća ili ranije, o nekom naturavanju hrvatskog imena, a još manje o „organizatorskom smislu“, jer kao što im ovde nehotice izlete, nije se pre druge polovice IX. stoleća niti znalo za ime Hrvata, a još manje za njihovu - nazovi - državu.

Uhvatimo li se za 852. godinu kao godinu kada se prvi put pojavljuje ime Hrvata u nekoj formi samostalne organizacije (u šta mi opravdano sumnjamo) i da je Trpimir stekao titulu kneza hrvatskog, pa da je potvrdio neke posede svome kumu još i tome splitskom nadbiskupu, tada se nalazimo pred dva pitanja i to: Ko je u to doba

vladao hrvatskim zemljama, te prema tome ko je Trpimiru podelio dostojanstvo hrvatskoga kneza? I drugo: Da li je u to doba mogao postojati splitski nadbiskup koji bi bio potčinjen Rimu.

Razmatrajući prvo pitanje, znamo da je car Budimir Srpski već u VII. stoleću razdelio srpske zemlje na županije, banovine i kneževine. Među tako razdeljenim oblastima nalazi se i donja Dalmacija, koja je tek u XIX. veku u Zagrebu prozvana „Crvenom Hrvatskom“. U doba Trpimirovo vladala je srpskim zemljama dinastija Višeslavljevića, a u te zemlje bila je uklopljena i donja Dalmacija. Ništa, dakle, prirodnije nego da je Trpimir kneževsku titulu dobio od srpskih vladara, jer je u to doba od drugoga i nije mogao dobiti.

Na drugo pitanje nije težak odgovor, pošto je u ono doba splitska episkopija potpadala pod jurisdikciju carigradske patrijaršije, pa je Trpimir jedino mogao potvrđivati imanja splitskom episkopu, a nikako nadbiskupu, pošto je splitska episkopija otpala od carigradske tek 924. godine, odnosno 72 godine posle te takozvane „glasovite“ Trpimirove povelje, dakle onda, kada se Trpimir odavno nalazio među mrtvima. Godina 924. uzeta je iz dela hrvatske „suvremene povijesti“ štampanog u „Hrvatskom Listu“ od 22. IV. 1939., pa kako znamo da su se datumi ovakve vrste često puta pomerili desetina i stotina godina unazad, kako je kad trebalo izgrađivati fiktivnu hrvatsku istoriju, to bi mogli pretpostaviti da je splitska episkopija možda i docnije otpala od carigradske patrijaršije.

Prema „najobjektivnijim“ piscima „nadopunjene hrvatske povijesti“ trebalo bi da su Hrvati usporo sa svojim dolaskom - polovicom VII. stoleća - zagospodarili srpskim starosedeštvo, koje je bilo u većini, i naturili im takozvanu državnu organizaciju i ratnički smisao. Tako kažu sada. Međutim, mada im mi mnogo ne verujemo, oni nam u XVII. veku preko Pavla Vitezovića rekoše, da su Srbi još oko Hrista i pre njega naselili zemlje, u kojima su Hrvati našli utočište, te da se Srbi još u to doba pojavljuju kao samostalna državna organizacija koja, dakle, od došljač-

kih Hrvata nije morala ništa pozajmljivati, a najmanje organizatorske i vojničke vrline, pošto se za njih ni devet vekova posle toga nije ništa znalo. A o nekakvim ratnim veštinama ili organizatorskom smislu ne može kod Hrvata biti ni govora - ne samo od doseljenja pa do prvo njihove samostalnosti pod Tomislavom 924. godine, nego i docnije.

„Avari i Slaveni, poplaviše Dalmaciju, Meziju, Ilirik i Trakiju sve do Carigrada“ („Hrvatski List“ od 14. aprila 1939.). Hrvatski se povjesničar, doduše, stidi da umesto Slavena spomene Srbe, iako se za vreme cara Heraklija, kada se ovo događalo, za druge Slavene u ovom delu sveta nije znalo osim za Srbe. Po hrvatskoj istorijskoj priči, Heraklije (610. - 641.) je nalazeći se na rubu propasti usled navale Persijanaca sa istoka i Srbo-Avara sa zapada pronašao negde, Bog bi znao gde, pleme Hrvata kao „najbolje organizovano slavensko pleme“, koje se suprotstavilo srpskoj snazi i spasilo Heraklijevo carstvo. A što je još zamršenije, Heraklije ih poziva negde na jugoistog Balkanskog poluostrva! Izgleda da „braći“ Hrvatima nije bilo dosta, što su nam toliko zla naneli od svoga dolaska, već bi želili da nam makar u mašti priređuju iznenađenja i onda kada za njih niko, pa ni oni sami nisu ništa znali. Uostalom, sve i kada bi to „junačko“ hrvatsko pleme predstavljalo neku biološku jedinicu u to doba, kako bi i mogli priteći Herakliju u pomoć, kada je ovaj sa svih strana bio opkoljen - i to, Persijancima sa istoka, a sa zapada, da upotrebimo hrvatski termin, Avaro-Slavenima. Kad su već maštali fabrikujući ovu istorijsku nemogućnost, mogli su izmisliti i transportnu avijaciju pomoću koje su caru Herakliju pritekli u pomoć. Da bi ovakva besmislica hrvatskog „sočinjenja“ mogla opstati, morali bi Srbi sada posle tolikih stoleća preko svoje slavom ispisane istorije hrvatskoj povijesnoj fikciji ostaviti koridor, da bi ovi mogli caru Herakliju priteći u pomoć.

Po hrvatskim izvorima, Srbi su bili ono slavensko starosedelaštvo koje su Hrvati zatekli kada su nas svojim dolaskom „usrećili“. Primivši od Srba hrišćanstvo, oni su sve do Branislava, koga su tek

nedavno krstili u Branimira, pripadali nadležnosti carigradske patrijaršije, a tek za njegovog vremena su pripali pod rimsku administrativnu nadležnost, jer je on smatrao da je to zbog blizine Rima praktičnije. U savremenoj, šovinizmom inspirisanoj i pod katoličkom prizmom pisanoj „povijesti“ Hrvata, označen je ovaj administrativni prelaz iz nadležnosti Carigrada rimskoj nadležnosti ništa manje nego kao drugo krštenje Hrvata, mada se zna, da je rascep crkava usledio za blizu dva stoleća docnije. Iz prostog razloga što je notorno da drugo krštenje pretstavlja prekrštavanje nekoga ko je već jednom kršten u kojoj od hrišćanskih veroispovesti, hrvatska istorija o ovome drugom krštenju daje oskudnu publikaciju i zadovoljava se samo na spoljašnjem sjaju proslava. Poznato je da je Zdeslav doveo Hrvate u vezu sa carigradskom patrijaršijom, koja ih je primila u hrišćanstvo. Branimir je iz praktičnih razloga zamolio da se administrativno potčine Rimu. To je u novoj hrvatskoj istoriji uzeto kao drugo krštenje Hrvata. Od kako se ovo, takozvano drugo krštenje proslavlja na vidni način po hrvatskim katoličkim crkvama, počeli su se mnogi katolici interesovati za istorijat ove proslave. Međutim, svećeničke su im predikaonice radije zasenjivale oči poznatim katoličkim frazama, nego što bi im priznali, da su nekada pripadali istočnoppravoslavnoj veri.

Ovu katoličku misteriju objasnio je, međutim, dr. Ferdo Šišić u „Vjesniku hrvatskog arheološkog društva“ za godinu 1914. i celom hrvatskom jezuitskom kleru dobacio ovu istinu.

„Poznato je da se hrvatski knez Branimir, smaknuvši kneza Zdeslava obratio s proljeća 879. godine na papu Ivana VIII. u Rim i tako odružio od carigradskog patrijarha, sa kojim je Hrvate doveo u vezu njegov predčasnik Zdeslav. Da se ovakav prelaz od jednog crkvenog poglavara drugome shvaćao u tradiciji kao krštenje, pokazuje naročito, što Konstantin Porftfogent i Zdeslavov korak prikazuje kao tobožnje treće krštenje Hrvata, a kome dakako isto tako kao i o drugom ne može biti ni govora.“

Otkriće dr. Ferde Šišića, poznatog hrvatskog naučnika, tim je dragoceniije što je usledilo u vreme kada mu se ni sa koje strane nije moglo prigovoriti da su ga inspirisali „protunarodni režimi iz Beograda“, kako je Zagreb za vreme zajedničkog života od 1918. godine uvek požurio da protumači ma kakvu istorijsku publikaciju, koja ne bi bila u skladu sa hrvatskom istorijskom naučnošću.

Sve do rascepa crkava polovicom XI. stoleća takozvano drugo krštenje Hrvata, odnosno administrativni prelaz iz Carigrada Rimu, nije imalo nikakvog naročitog uticaja na međusobne odnose Hrvata i Srba. Međutim, rascepom crkava pojavila se pored rasne i verska razlika, koja je bila razlogom, da je srpstvo u došljčkim Hrvatima našlo večito jezuitske protivnike koji su, oslanjajući se na katolicizam svu svoju pažnju usredredili na to, da pomere svoj prostor na račun srpskog istorijskog i etnografskog tla. Sa svima obeležjima slepe upornosti, ovaj je hrvatski napor produžen sve do aprila 1941. godine, i posle njega.

PRVA SAMOSTALNOST POD TOMISLAVOM

Jedna teška ratna slučajnost, koja je zadesila srpski narod na ovoj ertvopskoj vetrometini, osokolila je Tomislava da, kao savesni ban, prigrabi celokupnu vlast svoje banovine i da se 924. godine otrgne iz srpske zajednice. Slično slučaju iz 1941. godine.

Kad je Zarija Pribisavljević - srpski vladar oko 924. godine - odbio da produži priznanje vlasti bugarskog cara Simeuna i kada već na početku neprijateljstva većina Zarijinih vojskovođa zbog Simeunovog lažnog osećanja dopadoše bugarskoga ropstva, Bugari su osvojili veliki deo Srbije. Među onima koji su dopali bugarskog ropstva bio je i Časlav Klonimirović, unuk Stojimirov. Sam Zarija se sklonio u oblast Neretve, koja je i pod Mihailom Ziševićem, srpskim velikašem, pružila Simeunu otpor i najzad ga posle trogodišnjeg rata prisilila na mir. U međuvremenu je Tomislav kao zavisni ban od srpskih vladara izabrao srpsku nesreću da bi dovršio svoju reše-

nost o nezavisnosti i u docnijem odnarođivanju postao pionir rimokatoličkih aspiracija u ovom delu Evrope. Hrvati su docnijim razvojem situacije mogli osetiti Tomislavljevu prenađljenost. Tomislav je, naime, verovao da će se propašću srpske države ostvariti želja za prostiranje hrvatske vlasti preko srpskih zemalja. Ali, Bugari su osvojili samo deo Srbije, a Rim je osetio snagu Neretve i Mihaila Viševića u tolikoj meri, da je Višević sa svojom vojskom zaratio protivu Rima i dve godine posle Tomislavljevog gesta osvojio italijanski grad Sinopat. Ovde dolazi i smrt Simeunova, koja je doprinela da se Časlav Klonimirović oslobodi bugarskog ropstva i sjedini razjedinjene srpske oblasti, te da povrati dobar deo srpskih oblasti, među kojima Srem sa većim delom Slavonije. Za vladavine Časlavljeve spada i neretljanska bitka protivu mletačke republike kada su mlečani potučeni i 948. godine sklopljenim mirom naterani da se obavežu na plaćanje danka. To je stanje trajalo sve do 960. godine, kada je Časlav proterao Mađare iz Bosne u Srem i tu u Sremu, u jednoj bitci poginuo. Za sve to vreme Hrvati su lešinarskom hladnokrvnošću posmatrali džinovske borbe srpskoga naroda od koga su se počeli odnarođivati, čekajući pogodno vreme da očerupaju lešinu, koju bi drugi mesto njih oborio.

U „suvremenoj hrvatskoj povijesti“ nailazimo na nepreglednu gomilu ispisanih pokušaja da prisvoji šta je tuđe. Tako se prvi Tomislavov korak prikazuje u lažnom svetlu samo zato, da bi se iz njega mogle iskonstruisati takozvane „Bijele“ i „Crvene Hrvatske“, a naročito ove poslednje, koje nikada nije ni bilo, već ju je novija hrvatska „istorija“ naprosto morala izmisliti, kako bi u najkritičnijim srpskim trenucima mogli podastreti svoje „povijesno pravo“ na srpske zemlje.

Dosledna samoj sebi, hrvatska istorija, fabrikovana pre nekoliko godina, kaže da je u doba ratovanja Zarije Pribisavljevića sa bugarskim carem Simeunom 924. godine Tomislav tobože proterao Bugare i prisilio ih na mir. A zatim još smelije, da su, tobože, „domaći vladari“ Zahumlja, Travunije i Duklje, među kojima i knez Miha-

ilo Višević priznavali Tomislavljevu vlast. To - da je, onda, „Crvena Hrvatska“. O toj novoj hrvatskoj fikciji „suvremena hrvatska povijest“ ovako mahnjita:

„Prema popu Dukljaninu, razdijelio je kralj Budimir Svetopelek na velikom zaboru na Duvanjskom polju državu na Primorje i Zagorje. Primorje nazivlje još Hrvatskom ili Dalmacijom, a dijeli ga na Bijelu Hrvatsku i na Crvenu Hrvatsku. Bijela Hrvatska sezala je od Duvna do Vinodola, a Crvena Hrvatska od Duvna do Drača. Jedan od najpoznatijih vladara u oblastima Crvene Hrvatske bijaše knez Mihailo Višević“. („Hrvatski List“ od 18. IV. 1939.).

Ova konstatacija, u kojoj se kao primarni moment ističe neko tobožnje stvaranje „Bijelih i Crvenih“ Hrvatski, otkriva, međutim, ono radi čega hrvatska historija zasigurno ne bi spomenula ime kralja Budimira, iako je vešto prećutala čiji je to bio vladalac, a koje njegova država. Na jednom mestu nedaleko spomenutih „v carjeh Budimira srpskog“, koji je oko 675. godine razdelio svoju državu na županstva, banovine i kneževine. Među tako razdeljenim srpskim pokrajinama nailazimo na Humsku i Ramsku, odnosno bosansku Srbiju. Što tvorci naduvene hrvatske povijesti nisu, ili nisu hteli, upoznati svoje čitaoce sa ovim „Budimirom v carjev srpski“, imali su sa svoga stanovišta razloga za to, jer je njegova zemlja morala biti Srbija, a u njoj Hrvati - bez ikakve ili takve Hrvatske, koja ne bi prevazilazila onaj prostor triju dočnijih hrvatskih županija oko Zagreba. U ostalom, i ova hrvatska historijska naduvenost o stvaranju nekakvih farbanih Hrvatski spada u red dobro smišljenih laži koje vekovima smeraju na to, da u srpskoj historiji stvore takvu zbrku, iz koje bi zatim po volji mogli da vade ono, što im je za pokriće njihove historijske golotinje potrebno.

Jedan letimičan pogled preko brda hrvatskih fraza, koje se sukobljuju jedna sa drugom. Po ovom tvrđenju, Hrvati dolaze u svoju Hrvatsku zapadno od Slavonije i Bosne polovicom VII. stoleća, gde zatiču Slavene, razume se, Srbe. Oni

tobože odmah po svome dolasku svojom ratničkom i organizatorskom sposobnošću naturaju svoje ime tome srpskom starosedelaštvu i osnivaju takozvanu „Bijelu Hrvatsku“, „Crvenu Hrvatsku“ itd. Koliko je istine u priči o velikim „državničkim i organizatorskim sposobnostima hrvatskih došljaka, vidi se i po tome, što se za njih ni 200 godina dočnije za vreme održavanja franačkog sabora u Frankfurtu na Majni (825.) nije ni znalo da postoje, dok su polapski i južni Srbi na tome saboru predstavljali narode. Nalazeći se u takvoj prošlosnoj oskudici, nije ni čudo što su Hrvati morali izmišljati svoje „države“ svijju boja. Doduše, ove farbane Hrvatske razgolićio je rođeni Hrvat istoričar Ivan Šver, koji svojim hrvatskim istorijskim kolegama otvoreno dobaci da „**Crvena Hrvatska**“ u stvari nije ništa drugo doli Srbija. (Zagreb: „Ogledalo“ II, str. 119). Drugi hrvatski naučnik, dr. Tomo Maretić, obračunava se sa „sočinenijima“ Smičiklase i njegovih pomagača o tobožnjoj Hrvatskoj kao zasebnom državnom pojmu i kaže: „**Eto na kako slabom temelju stoji Velika Hrvatska! Nje nikada nije bilo, nego ju je Porfirogent naprosto izmislio**“. („Slaveni u davnini“ str. 69).

Ni sa tako, po dr. Maretiću, navodno, izmišljenom Hrvatskom, međutim, Porfirogent nije prema istoku prekoračio reku Cetinu, jer o istočnoj granici Hrvatske Porfirogent doslovice veli:

„**Od reke Cetine počinje zemlja Horvatska i stere se uz primorje sve do granica Istrije, odnosno do grada Albuna, a u gorama i prelazi donekle temat istorijski. Kod Centine i Livna graniči sa zemljom Srblije**“. (Ib. 145-7).

Porfirogent je zaista imao pravo. Hrvatska do njegovog doba (912. - 959.) nije prelazila Cetinu, a za dalje znamo. Samo, propustio je on zabeležiti, da se i zapadno od Cetine prostirala srpska etnografska celina sve do linije, koja se sa zapadne strane sreza ogulinskog spušta u more na međi srezova gospićskog i senjskog.

I Rački o granici između Hrvatske i Srba kaže:

„**Hrvatska je zapremala zapadni dio rimske Dalmacije, imajući za južnu granicu kod Mora rijeku**

Cetinu" („Rad jugoslovenske Akademije 56", strana 140).

Nobel je mirne duše mogao osnovati još jednu od svojih nagrada, koja bi se dodjeljivala onom historičaru izvan hrvatske i unutar hrvatske narodnosti koji bi ma gde i kod kojeg ozbiljnijeg pisca pronašao koju od onih ofarbanih Hrvatski, pa da ta nagrada večito ostane u kasi. Još manje bi se ko našao, sem hrvatske historijske naduvenosti, ko bi mogao postaviti tvrdnju, da je jedan Mihailo Višević koji, iako srpski velikaš, često puta nije hteo priznati vlast srpskih vladara, mogao priznati vlast srpskog otpadnika kneza Tomislava, koji tek što je bio pošao stazama otpadništva. Ta zbog Mihaila Viševića i njegove tvrdoglavosti je i propao srpski otpor prema bugarskom caru Simeunu. Jer, kada se srpstvo pod Zarijom Pribisavljevićem nalazilo zbog Simeunovog pritiska u teškom položaju, Višević je ostao veran tradiciji mnogobrojnih srpskih tvrdoglavaca samo zato, da bi se održao na svome kneževskom položaju, pa nije pomogao Pribisavljeviću, već je dočekao da Simeun ugrozi granice njegove zemlje. Tek tada je on sa svojom kopnenom i pomorskom snagom navalio na Simeuna i posle trogodišnjeg ratovanja prisilio ga na mir. Eto, taj je mir iznudio Mihailo Višević, a ne Tomislav, kako to hrvatska naduvenost („Hrvatski List" od 20. i 21. IV. 1939.) kontira u svoju korist samo zato, da bi izvrtanjem historijskih činjenica nešto od srpske historijske baštine ukrala i okitila svoje historijsko siromaštvo.

Hrvatska historija za isti vremenski period tvrdi, da je Tomislav imao jaku vojsku i još jaču flotu, ciljajući, razume se, na onu vojsku i flotu Mihaila Viševića koja godine 926. pređe Jadransko more i osvoji italijanski grad Sinopad. Na veliko hrvatsko razočaranje, međutim, videsmo, da je to bila srpska, a ne hrvatska snaga.

Ipak, posle Tomislavljevog gesta od 924. godine, jedan deo Hrvata je pokazivao otpor prema Rimu i svima novinama koje su iz njega dolazile. Narod, koji je bio privržen srpstvu i pravoslavlju, vodio je više od jednog stoleća posle toga borbu protivu rimskih pristalica unutar svojih redova i

pokazivao otpor protivu otpadanja od srpstva i carigradske nadležnosti pravoslavlju. Ova se borba prenosila posle Tomislava i na ostale knezove - rimske slugе, a dostigla je vrhunac u ubistvu kralja Zvonimira.

Zvonimir je, kao i njegovi prethodnici, a kao i njegovi potomci 1941. godine, zatirao sve ono što bi u programu hrvatskog odnarođavanja podsećalo na doba kada su Hrvati došavši među Srbe i primivši od njih hrišćansku veru, vremenom postali srpsko pleme. Usred narodnog revolta zbog ovakvog odnarođavanja, Zvonimir je, po nagovoru pape Grgura VII., sakupio na Kninskom Polju sabor, koji ga je trebao ovlastiti da po Hrvatskoj sakupi vojsku i da sa njome pođe na Svetu Goru da je „oslobodi od pravoslavnih siledžija". Zvonimir je još prerano smatrao proces hrvatskog otpadništva završenim, jer je to usledilo nekoliko vekova docnije. Zato je narodni gnev na tome saboru dostigao takve razmere, da je Zvonimir sasečen noževima svoje vlastele i naroda. Da posle ovog historijskog dana na Kninskom Polju nije nastupila mađarska najezda, te se srpske zemlje našle pred novim problemom, možda bi Zvonimirovom smrću rimski uticaj isčezao i hrvatski narod ostao veran srpskoj tradiciji. Time bi se srpstvu, a i hrvatstvu kroz tolika stoleća uštedeli mnogi teški dani.

O STARINI SRPSKOGA IMENA

Zbog odomaćenog pravila, da o srpskoj historijskoj znanosti mogu pisati samo oni kojima je to izvor prihoda za život, zanemaren je priličan broj pismenih Srba, koji su, za razliku od onih prvih, iz čistog patriotizma i ljubavi prema svome narodu posvećivali svoj život istraživanju srpske i slavenske prošlosti, ne rukovodeći se smerom posmatranim kroz prizmu dinara, već čistim slavenstvom i srbizmom. Međutim, svaki onaj koji po svome zanimanju nije bio vezan za katedru historije, označen je ili kao neznalica, ili je u najboljem slučaju posmatran sa gledišta historijskog amaterstva. Na historijsku se nauku, dakle, gledalo sa staleškog stanovišta. A kako je država slabo ili nikako učestvovala u stvaranju

istorijske nauke, već je ova bila prepuštena privatnoj inicijativi, to je stalež iz sasvim razumljivih razloga zazirao od kritike, koja bi možda dovela u pitanje mogućnost prodaje napisanog dela ili ugrozila egzistenciju i izvore za život. Zbog toga nisu ni načinjena mnogobrojna polja rada koja, da su obrađena, bacila bi pravo svetlo na srpsku istorijsku prošlost i doprinela srpskom narodnom osveženju.

Koliko god je istorijski problem posmatran kod Srba sa staleškog stanovišta i time sputavan u svome progresu, toliko je hrvatska propagandna istorija imala uticaja na srpsku istorijsku nauku, koja se u interesu tobožnjeg bratstva uginjala i prećutno dozvoljavala i takva prisvajanja srpskog istorijskog bogatstva, kakva se ni po koju cenu nisu smela prepustiti hrvatskoj pohlepnosti.

Nalazeći se iza neprijatnih iskustava i saznanja o svemu ovome, nameću nam se sama po sebi pitanja:

Da li smo smeli za ljubav „suvremene hrvatske povijesti“ i nekolicine nakrivo nasadenih srpskih „učenjaka“, kojima je hrvatski uticaj ograničio istorijski vidik i ukolosečio ih u određenom pravcu, ubrajati mnoge domaće i strane pisce u istorijske neznalice.

Među mnogima, treba li i cara sviju Rusa, Petra Velikog, ubrojati među nepoznavaoce što u manifestu (štampanom na strani 23 - 25 Orfelinijeve istorije o Petru Velikom, izdatom 3. marta 1711. godine) sokoli Srbe da dignu ustanak protivu Turaka, pa im preporučuje da se ugledaju na svoje daleke pretke, među kojima i na Aleksandra Velikog Makedonskog. Možemo li opet samo zato da ne bismo pogodili hrvatsku osetljivost, pokriti oči pred onim majestatom u češkom državnom arhivu, kojim Aleksandar Veliki o srpskom narodu kaže: „Velikomoćnom, najčuvanijem, najznamenitijem i najmnogobrojnijem narodu našem Srpskom“. Ili, treba li pristati na pogrešan prevod ovoga majestata, gde je češki prevodilic tek negde pre kojih stotinu godina umesto „naroda srpskog“ stavio „naroda slavenskog“, iako se za vreme Aleksandra Velikog nije znalo ni za kakve

Slavene, pošto se takvo ime pojavljuje tek u VI. ili VII. stoleću.

Da je hrvatski pesnik Ivan Gundulić u doba ustaško-hrvatske podivljalošći nekim slučajem bio živ, on bi za onaj stih: „Od Lesandra Serbljanina, vrh svjeh cara, cara slavnog“, ili platio životom, ili bi se u najsrećnijem slučaju našao u položaju pitomca beogradskog Komesarijata za избеглице. Treba li reći hrvatskom istoričaru Franji Račkom da nije govorio istinu kada je napisao: „Pod ovim imenom (Srba) poznavahu Slavene Grci i Rimljani negde od VII. vijeka prije Isusa“. (Povijest Slavena" str. 6). Može li se, dakle, onoj grupi ljudi srpskog istorijskog staleža, koji su sebi prisvojili monopol istorijske nauke i, tobože u interesu nečega većeg, prećutali ova dragocena vrela za stvaranje osnovnih podataka o srpskoj prošlosti izraziti zahvalnost, ili ih treba žive ili mrtve žigosati, a njihova „sočinenija“ u srpskom i slavenskom interesu spaliti i na taj način likvidirati jednu epohu, koja bi se mogla nazvati epohom istorijskih zabluda.

Prevrćući po istorijskoj građi, naišao sam na ispravan sud jednog među onim časnim izuzecima, profesora dr. Vase Glušca, o mnogoj srpskoj učenoj gospodi iz redova istoričara. Govoreći o zvaničnoj istorijskoj nauci, koju je Austrougarska uperila na to da dokaže, kako bosanski muslimani nemaju ničega zajedničkog sa Srbima, jer da su Srbi doseljenici, a muslimani da potiču od bosanskih bogumila, kako bi na taj način bosanske muslimane pridobila za austro-mađarsku i hrvatsku ideju, dr. Glušac zamera onima koji su se povelili za takvim istorijskim fabrikacijama i kaže: „Tu zvaničnu nauku, koju je austrougarska uprava upotrebljavala za svoje političke svrhe, zastupali su u većini slučajeva Hrvati. Pišući i šireći takva kriva mišljenja postigli su toliko, da danas ima mnogo ljudi, koji u te tvrdnje veruju, jer su tako čitali u naučnim knjigama i tako učili u školi“. Ovo zapažanje dr. Glušca sasvim je na svome mestu. Većina srpskih učenih ljudi, sem časnih izuzetaka, zadojeni su naročito skrojenom istorijskom naukom, koju su Hrvati namenili „za eksport“. Predratne i posleratne prilike po-

godovale su da se ovako naduvana hrvatska istorija kroji i održava. Jer, za vreme ugarsko-hrvatskog takozvanog kraljevstva, Hrvati su mogli da svojoj istorijskoj mašti bez ikakve kontrole dadu pun šovinistički zamah. A za vreme Jugoslavije su zbog srpske pocepanosti i hronične političke krize, koju su Hrvati neprestano podržavali, mogli kako su hteli uticati na nastavni program svih škola u zemlji, pa tako i na održavanju mnogih istorijskih zabluda, koje su nas blagodareći izvesnom broju nakrivo nasadenih srpskih „učenjaka“, odnosno plagijatora hrvatske iskrivljenosti najzad skupo stale.

U vreme kada sam radio na prikupljanju podataka za ovu knjigu, razgovarao sam sa jednim etnologom, profesorom univerziteta, koji je, uzgred budi rečeno, osnovna znanja iz istorije dobio iz hrvatskog nastavnog programa. Dodirujući se crnogorskih Srba, ovaj učeni istoričar reče: „A šta ćemo reći naprimer za jednoga Crnogorca iz plemena Kuča, koji se kao predsednik carigradskih nosača priznavao Hrvatom?“ Jedan drugi profesor, koji je video rukopise za ovu knjigu pronašao je da na nekoliko mesta nisam stavio zapete. Eto u kakvim su se sitnicama gubili naši učeni ljudi. Zar nekoliko zapeta mogu imati uticaja na sadržinu nekoga dela. Ili, može li onaj crnogorski Kuč, koji se radije priznavao Hrvatom nego što bi crnogorsko čojstvo stavio u službu carigradskog amalstva, ili ko zna iz kojih oportunističkih razloga, postati merilo za ceo srpski narod u Crnoj Gori? Pod tim uglom može se posmatrati rad mnogobrojnih srpskih učenih ljudi, za koje nije toliko važno šta kažu mnogi strani istoričari o srpskom imenu i etnološkim pojedinostima u srpskom istorijskom prostoru, koliko je važna izjava jednog carigradskog amalina.

Jednom drugom prilikom raspravljao sam sa jednim našim univerzitetskim profesorom o onom Herodotovom zapisu, gde se u glavi V. na strani 33 kaže: „Srbi su posle Indijaca najveći narod na zemaljskom šaru“. Profesor je slegao ramenima, razvukao rezignirano lice i „stručno objasnio“, da to nije naučno dokazano. Kao da treba ne-

ka naročita stručnost, ili da se sada, posle više od dve hiljade godina ime Srba treba drugačije tumačiti nego što u stvari jeste. Zato, dakle, što su se Hrvati preko svoje istorijske propagande i njihovog uticaja na službeni Beograd potrudili, da se malo ko upusti u naučno ispitivanje Herodotovih i drugih zapisa iz vremena od nekoliko vekova pre Hrista, prinešeni su ovi rukopisi kao žrtva Bogu zaborava.

Ako je tačno, da se najranije ime Hrvata spominje Trpimrovom poveljom iz 852. godine, hajde da vidimo šta je srpstvo pre ovih „sjajnih“ hrvatskih istorijskih stranica od svoje prošlosti imalo.

Kad bih ja kazao o starini srpskoga naroda i imena ovo što dalje sleduje, srpska učena gospoda iz redova istoričara digli bi na mene paklenu galamu. Međutim, na 14. strani „Bizantijske istorije“ vizantijski pisac Laonik Halkonaondilas kaže, da su Srbi najstariji narod na svetu, a u Minhenskoj knjižnici čuvaju se i sada zemljopisni zapisnici iz IX. veka, gde se između ostaloga kaže: „Srbi su tako veliko carstvo da su iz njih proizašli svi slavenski narodi“. I nemački pisac Cerning u knjizi „Etnografija“(1855.) tvrdi da su Srbi matično ime svih Slavena. Istog je mišljenja i Fortunat Durih, koji se priklanja Delimirovoj češkoj kronici i zapisima Prokopija Česarejca o tome, da su Srbi kao narod sa svima obeležjima državne organizacije egzistirali i u doba Hristovo. Nemački istoričar Šlecer dokumentovao je 1802. godine raspravu o imenu Srba, negirajući Prokopijevo iskvareno „Spori“, i najzad zaključio, da su se Anti i Slaveni nekada zvali zajedničkim imenom Srba.

Bilo bi interesantno intervjuisati kojega od naših istorijskih monopolaca, u kakvom odnosu stoji ona konstatacija na strani 160 - 175 „Istorije o narodima srednje Azije“, gde se govori da je kitajski pogranični poglavica Hja Juj molio od svoga cara pomoć protivu Srba, dok su živeli u svojoj pradomovini Indokini i da je car obrazlažući Jujev predlog pred svojim velikodostojnicima rekao: „Od kako su Huni pobegli, osiliše se Srbi i zavladaše njihovim zemljama. Oni imaju preko

100.000 vojnika, daleko su čuveni svuda sa svoje telesne sile, a napreduju i u prosveti. U njih su konji brži, a oružje oštrije. Srpska su plemena još silnija i mnogobrojnija nego što su pre bila i već su dve godine, kako ne možemo da izmislimo način, kojim bismo im doskočili".

Ne bi bilo bez interesa čuti „stručno“ mišljenje kojeg od onih nakrivo nasadenih historičara, šta misli o zajedničkim rečima, koje u svome jeziku i danas Persijanci izgoviraju i to: zima, žena, misao, zora, med, noć, dva, tri, četiri itd. Još više bi nas interesovalo stručno mišljenje o tome, postoji li kakva uzročna veza između imena reka i mesta u indokineskom prostoru i srpskih zemalja kao na primer: Srb, Srbalj, Kotar, Kotor, Gora, Drava, Timok, Morava, Srab, Dalj, Dub, Ravna Gora, Runić, Borje, Mokran, Sivonje, Bara, Borač, Zagore, Drvar, Kop, Mlava, Serba; Mala Bara, Kovilje, Žitomir itd. Ima li ko od naših istorijskih monopolaca šta da primeti u vezi sa ovim zajedničkim rečima u indokineskom jeziku i mestima u tome prostoru, na predavanje poznatog srpskog mislioca episkopa žičkog Nikolaja održanog 9. marta 1941. godine na Kolarčevom univerzitetu, kada je, dotičući se nedavnog boravka indijskog pesnika i pisca Rabindranta Tagorea u Beogradu rekao:

„Pre nekoliko godina, sa ovog istog mesta govorio je Beograđanima naš rođak iz Indije, poznati peznik i mislilac Rabindrat Tagore. Rekoh vam da nam je rođak zato, što su naši preci u davnoj davnini živeli u neposrednom susetstvu Indije, odakle su poneli mnoga verovanja, stremljenja, poslovice i mnoge sankritske reči. Kad moderni historičari tvrde da smo se doselili sa Karpata, oni doduše pravo govore ali samo utoliko, ukoliko misle na našu poslednju polaznu stanicu. Inače, oni greše, kao što greši svako ko bi rekao, da je putnik iz Soluna doputovao u Beograd iz Topčidera“.

Ove reči još jednom opravdavaju one prekore upućene mnogim srpskim historičarima da su se oglušili o dužnost istraživanja stare srpske prošlosti, rekao bi čovek kao po želji drugih naroda, koji su želeli i nastojali, da ta bogata prošlost ne

pripadne Srbima. Ovde spada i onaj opravdani prekor izražen u Lazićevim odlomcima (1894.) gde se kaže: „**Srpsko učeno društvo u Beogradu ne može se bijediti nekim prećeranim srbo-ljubstvom, jer je ono, Bog da ga prosti, dosta gluposti počinilo na štetu srpstva, a u korist braće Hrvata**“.

Proučavajući rimskog pisca Plinija, dr. Tomo Maretić bi sigurno likovao da je naišao na ime Slavena, a pogotovo Hrvata. Međutim, on u zapaženom svome delu „Slaveni u davnini“ rezignirano zaključuje: „**Ne znaju ništa za slavensko ime**“. Međutim, taj rimljanin Plinije, koji življaše u doba Hristovo, ispisuje nekoliko imena manje-više tamnijeh, ali na našu veliku radost jedno je među njima ie samo posve jasno, nego i očevidno slavensko, a to su Srbi ili kako ih Plinije piše Serbi“.

Kad to ne bi bilo tako, kakvog bi interesa imao češki istorik Josip Dobrovski, da u svom delu „Jahrbuh der Lister“, XXXVII (Beč 1827.) kaže, da su se svi Slaveni u staro doba zvali Srbima. Šta je najzad rukovodilo Maretića, rođenog Hrvata, da u knjizi „Slaveni u davnini“ na strani 54 još jednom potvrdi: „**Mi smo već rekli, da se srpsko ime nalazi kod starih pisaca, kao što su Plinije i Ptolomej**“. Ili, ko je mogao naterati prvog hrvatskog historičara Pavla Vitezovića da na strani 28 svoje „Kronike aliti spomena svega sveta vekov“ napiše kako su Srbi, posle nesrećno vođenog rata 35 godina pre Hrista u Makedoniji, bili pobeđeni od Rimljana i morali prebeći preko Save i Dunava, pa se naseliti u Vojvodinu i Slavoniju.

Kad bi Franjo Rački pisao svoju „Povijest Slave-na“ u doba Jugoslavije i na strani 35 o Srbima u doba Hristovo rekao, kako su imali čak porotne sudove, Hrvati bi ga optužili da je beogradski plaćenik. Kao što vidimo, međutim, onda kada se o Hrvatima nije ništa moglo znati, pa ni docnije skoro sedam vekova, Srbi su imali svoje sudstvo. Ni Franji Račkom nije ništa poznato šta bi Srbi od daleko docnije pridošlih Hrvata mogli koristiti, kad su već oko Hrista imali svoje obeležje državne organizacije. Obrnuto, moglo mu je si-

gurno biti poznato, da su mu zemljaci i sunarodnjaci, utopljeni u srpske narodne običaje celokupno svoje bitisanje rukovodili načelima srpskog društvenog uređenja i srpske državne organizacije.

Nemačko delo „Naša znanja o Zemlji“ (Alfred Kirchhoff: „Unser Wissen von der Erde“ 1886., 1890.) potvrđuje sva ona tvrđenja koja kažu da su Srbi najstariji i najbrojniji doseljenici na Balkanskom poluostrvu i veli: **„Srbi su na Balkanskom poluostrvu najstariji doseljenici i brojno najmoćniji. U VI. veku Srbi prodreše u Grčku, te su neki tamo i ostali“**. I po ovoj tvrdnji, Srbi su na celih sto godina pre dolaska Hrvata bili jaki i vojnički organizovani, da su mogli preduzimati velike vojne operacije, pa se temeljna fikcija u hrvatskoj „povijesti“ nalazi već na prvom mestu u rečenici gde se kaže, kako su Hrvati dolaskom u nove krajeve naturili svoje ime i državnu organizaciju.

Politika i Pravda ne stanuju pod istim krovom. Da je to tako, svedoči slučaj austrougarskog ministra Venamijana Kalaja (Benjamin Kállay 1839. - 1903.), mađarskog Jevrejina, koji je pre svoga ministროvanja u svojstvu poslanika na beogradskom dvoru pokušao da što objektivnije napiše istoriju Srba. Mada iskreno priznaje da se ne može oteti sam sebi, i svojoj narodnosti, koja čini da u mnogim stvarima ne može biti potpuno objektivan, Kalaj je o starini srpskoga naroda napisao: **„Neka bude dovoljno rečeno, da su se po ispitivanjima najboljih slavenskih naučnika, svi slavenski narodi u prastaro doba po svoj prilici nazivali Srbima“**. Kalaj zatim govori o srpskom kao najmnogobrojnijem življu u Bosni i Dalmaciji do Splita. Dešava se, međutim, da Kalaj postane ministar za Bosnu i Hercegovinu, pa je njegovo istorijsko uverenje došlo u koliziju sa novim ministarskim položajem. Razume se da je u njemu prevladao političar, pa je Kalaj političar pod pretnjom robije zabranio čitanje svojeručno napisane „Istorije srpskog naroda“.

Kao neko nepisano pravilo proteže se jedna čudna nit kroz sve istorijske redove namenjene srpskom istorijskom saznanju. Tu tajanstvenu nit

predstavlja neprestano nastojanje, da se pojam srpstva veže za geografski oblik dela srpskih zemalja, koji se zove Srbija. Neka nevidljiva tuđa ruka, zaklonila je mnogim našim istoričarima izvan malenog kruga Srbije vidik. I ko zna, neće li se istorijski vidik ovakvih naših istoričara klase onih koji su 1939. godine rešavali hrvatsko pitanje, sužavati usporedo sa događajima sve dotle, dok srpstvo ne iščezne. Takima srpstvo i može zahvaliti za svoju neprestanu nacionalnu dekadenciju. Na razvalinama takvih umova sazidane su Hrvatske svih boja, čija se egzistencija zasniva na nesuzbijenoj mašti rimokatoličke nadsuzbijenosti iz Hrvatske. Dok se na hrvatskoj strani likovalo u izmišljanju kojekakvih hrvatski, dotle su se naše „veličine“ zadovoljavale napajanjem generacija - ne srpskom nacionalnom veličinom - već srpskom narodnom tragedijom na Kosovu. Tako je skoro cela naša istorijska hrana sastavljena ne iz doba srpskoga sjaja, već iz biranih tamnih tačaka srpske prošlosti. Tu treba tražiti uzroke što je u srpskom narodu došlo do nacionalne zamorenosti i sklonosti odnarođivanju. Nešto malo građe što je posvećeno Dušanovom sjaju ili Nemanjićevoj slavi, ne samo što ne predstavlja dovoljnu istorijsku registraciju toga velikog srpskog doba, nego je i obrađena ukalupljenim profesorskim stilom, koji je donekle nepristupačan srpskim čitalačkim masama. Takva indolencija dobro je došla Hrvatima da što jače istaknu svoja „tisućgodišnja povijesna prava“ na nepreporno srpski istorijsko-etnografski prostor.

Prvi vladalac srpskih zemalja posle propasti Gota i Huna bio je Svevlad, čija se država prostirala većim delom Balkanskoga poluostrva, tako da je zahvatila pravac Balkanskih planina, severne Makedonije, Stare Srbije i Albanije, zatim Dalmacije sve do Trsta. Pošto u to doba još nije bilo ni pomisli o nekakvim Hrvatima, ime ovoga vladara jasno ilustruje njegovu narodnu pripadnost, a isti je slučaj i sa njegovim naslednicima, koji su se zvali istim imenima, kakvima su puna srpska sela i gradovi, ma gde se Srbi nalazili. Posle Svevladove smrti, koja pada oko 530. godine, nasledio ga je njegov sin Borivoj, koji je uzeo za

prezime ime svoga oca i prozvaao se Borivoje Svevladović. Njegova je vladavina donela učvršćenje srpstva od Jadranskog mora pa sve do utoka Save u Dunav. Još veću je vojničku slavu postigao Borivojev nasljednik Strojilo I, koji je očistio sve srpske zemlje od preostalih Huna i Gota. Njegova je prestonica bila u Prehvali ispod Šarplanine. Za njegovo doba pada osnivanje grada Raguze, docnije prozvanog Dubrovnikom, od koga će postati prva pretežno srpska republika dubrovačka. Strojilo je poginuo u jednoj bici sa grko-rimljanima nedaleko Skadra, gde su se Grci i Rimljani koalizirali sa zadatkom da likvidiraju Strojilovu snagu. Za vreme Strojilove vladavine udareni su temelji dalmatinskim gradovima, među kojima Trogiru, Splitu, Krku, Rabu i drugima. Nasledio ga je njegov sin Svevlad II., koji kao i njegovi prethodnici nije mogao ni znati da Hrvati negde postoje.

Loza Svevladovića dala je više od 10 vladara, koji su vladali srpskim zemljama sve do provale Avara u Ervopu. Mada su Avari kao narod tursko-mongolskog porekla predstavljali za Evropu opasnost, oni nisu mogli izmeniti srpsku stvarnost Panonijeg, Dakije i ostalih srpskih zemalja iz razloga, što su Srbi predstavljali domorodsku snagu, kojoj su Avari, hteli-ne-hтели, morali nuditi saradnju. Da bi to lakše postigli, Avari su sobom doveli ostatke kaspjskih Srba, pomoću kojih su uspeli da ostvare jaču vezu sa Srbima. Za vreme Avara osnovana je, pored Panonske Srbije, i Dačka Srbija, koja se prostirala od karpatskih Babinih Gora, pa sve do Tise, Dunava i Crnoga Mora. Tada je uzet i naziv današnjeg Banata po imenu Bana, koje je avarskog porekla. Osnivanje Dačke Srbije spada u avarske pokušaje da stvori veze sa Panonskom Srbijom, kojom je vladao srpski knez Dobreta. Najzad su Avari poslali poslanike Dobreti da se pokori bez borbe, ali im je ovaj odgovorio: **„Nema toga ko bi nas pod suncem mogao pokoriti. Naučili smo da gospodrimo drugim narodima, a ne drugih nad nama. Dokle god bude na svetu rata i mača, ovo će biti naš zavet!”** Da li strah pred ovakvom porukom ili šta drugo, tek Avari su se okrenuli u levi

polukrug i prešli na istočni deo Balkanskog poluostrva prema Vizantiji, koja je bila u to doba zauzeta ratovima sa Persijancima u Aziji. Dački su Srbi iskoristili ovu vizantijsku slabost, pa su sa jakom snagom prodrli preko Dunava i doprli sve do Soluna, gde su u zajednici sa Srbima, koji su već tamo živeli oko 560. godine osnovali Solunsku Srbiju.

Dok su se na jugu događali ovoliki pokreti, u Polapskoj Srbiji je Samko dovršio veliko organizatorsko delo.

Hrvatska istorijska teorija hotimično se ne zadržava na ovim velikim srpskim zbivanjima bez razloga, da ne bi morala pasti u protuslovlje i na taj način priznati Srbima prvenstvo na prostor, koji su Srbi davno pre dolaska Hrvata krvlju i znojem svojim zalivali, da bi ga zatim Hrvatima na temeljima lažnog obećanja bratske vernosti ustupili i na taj način prekratili jedno poglavlje hrvatskog lutalaštva u potrazi za domovinom. Vešto skrojena hrvatska istorija, međutim, spominje, da su Huni provalom u Evropu povukli sobom i Slavene, što bi odgovaralo vremenski i okolnosno onoj našoj tvrdnji, da su Huni i nešto docnije Avari, povukli sobom ostatke kaspjskih Srba. Verni svojoj vekovnoj tradiciji neprestane negacije svega što je srpsko i njegova prošlost, Hrvati ne kažu da su to bili Srbi, već ih svrstavaju u pojam slavenskog suvlasništva, mada se pre VI. i VII. stoleća, osim za Srbe, ni za kakve Slavene nije znalo. Nemajući, doduše, kuda, hrvatska istorija onakog kova, kakva je psihološki pripremala događaje iza 6. aprila 1941., priznaje na jednom mestu („Hrvatski List“ od 11. IV. 1939.), da su se pokoreni narodi podigli protivu Huna i da su ih u takozvanoj „bitci naroda“ na reci Netadu negde u blizini Slavonije potpuno potukli, te da su se ovi oko 450. godine morali povući preko Karpata i nestati u južnoruskim stepama među svojim srodnicima. Povijest Hrvata ne bi bila dosledna sebi kada bi priznala, da su to baš bili Srbi koji su digli ustanak protivu Huna i oslobodili se njihovog jarma i saradnje. Jer, kako videsmo, propašću hunske vojske, dolazi do obnove srpske države i do osnutka prve

srpske dinastije Svevlada i Svevladovića, a to baš oko 450. godine, kada se o Hrvatima nije moglo znati. Međutim, „suvremena hrvatska povijest“ radije će prećutati ime tih od Huna „pokorenih naroda“ koji su digli ustanak, nego što bi izustila ime Srba.

Od interesa je jedna konstatacija Konstantina Porfirogenta, gde se kaže da su se oko vremena velikog avarsko-srpskoga previranja odvojila dva plemena Jezerci i Milinzi, koji su za vreme tih velikih narodnih pokreta doprli do Peloponeza u Donjoj Grčkoj i tamo osnovali Peloponesku Srbiju, sa kojom su samostalno vladali oko 200 godina, ali su se na kraju odnarodili i pretvorili u Grke. Ovo je zanimljivo zato što se zna, da se od Osijeka prema Vukovaru prostiralo veliko jezero koje se za rimskog doba po gradu Mursi (docnijem Osijeku) zvalo Mursansko jezero. Stanovnici oko toga jezera bili su Srbi, koji su bili ratnički jaki, a zvali su ih „jezercima“. Hrvati su, razume se, i na ove peloponeske Srbe bacili „povijesni laso“ i u svojoj nezasićenosti prisvajanja svega što je tuđe postavili teoriju o takozvanoj peloponeskoj Hrvatskoj koja, razume se, prevazilazi i fikciju o takozvanoj „Crvenoj Hrvatskoj“. Jer ih, kako videsmo, nije ni bilo, već su izmišljene.

Kao što je slučaj sa hotimičnim zatajivanjem svega što predstavlja isključivo srpsko istorijsko samovlasništvo, tako hrvatska „povijest“ baca prekrivač preko avarskog slučaja jer veli, da su Avari došli u Evropu sa svega 20.000 ljudi, ali da su ovi (valjda kao Hrvati!) vladali velikim teritorijama, pa čak i celokupnom Panonijom. Priključena, međutim, sa svih strana „povijest“ je morala priznati, da su glavnu ratnu snagu Avara sačinjavali Slaveni (da ne bi, razume se, morali reći Srbi) i najzad, da se ova avarska zemlja zvala „Avarsko-slavensko kraljevstvo“ (Hrvatski List“ od 13. IV. 1939). Ovo nije moglo biti avarsko-slavensko kraljevstvo, već avarsko-srpsko, jer, u to se doba nije ništa znalo ni za ime Hrvata ni za njihovu fiktivnu Hrvatsku svih boja, a znamo da se prvi istorijski dokumenat o imenu Hrvata pojavljuje tek 852. godine. Pošto se sve

ovo dešavalo za vreme dinastije Svevladovića, nije teško prozreti hrvatsku „povijesnu“ tendenciju, koja teži za tim, da ovo srpsko-avarsko kraljevanje, ako ga je bilo, okarakteriše samo zato, da bi ga sada ili mogli prisvojiti, ili, u najgorem slučaju, podeliti sa Srbima.

Nedaleko spomenih vladara polapske Srbije Samka (620. - 641.), koji je likvidirao avarsku snagu i prodro do Jadranskog mora. U to doba spada i velika seoba naroda, pa uzmemo li da su se Hrvati u to doba kao nepoznata skupina doselili u docnije nazvanoj Hrvatskoj i ako se za njih ni za 200 godina docnije nije ništa znalo, moramo se još jednom zapitati, šta su od svojih takozvanih vrlina mogli pozajmiti Srbima, kada su oni, evo, imali svoju državu i sve što jedan narod čini organizovanim.

Srpski otpadnici najviše su naneli zla svome narodu. Ime janičara nikada neće izumreti u sećanju srpskoga naroda. Ovde, međutim, treba naglasiti da Srbi nisu odlazili u otpadištvo samo prema istoku. Moglo bi se reći da su mnogo bili opasniji oni koji su išli u otpadništvo prema zapadu. Jer, dok su oni zatim sa istoka uništavali srpsku materiju, ovi su sa zapada vodili rat protivu srpske duhovne kulture. O tome ćemo se, međutim, pozabaviti u posebnom poglavlju. Ipak, na završetku ovoga dela, gde izravnavamo srpsku i hrvatsku prošlost do prvih tragova o imenu Hrvata i njihove tobožnje države da bi videli ko je dotle imao svoju prošlost, a ko ne, moram se dotaknuti neznatne figure Tadije Smičiklasa, pokatoličnog Srbina, koji je iza sebe ostavio istorijsko nedonošče „Povijest Hrvata“, za koju i sam u predgovoru na V. strani kaže, da ga u pisanju nisu rukovodila načela istorijske istine, koliko želja za zadovoljenjem hrvatskih narodnih ambicija. I po tim principima napisana „Povijest Hrvata“, međutim, sadrži nekoliko nehotičnih priznanja, koja govore o Srbima kao vlasnicima zemlje na kojoj su Hrvati našli utočište. Tako Smičiklas na 175. strani i sam priznaje da o Hrvatima nije moglo biti ni reči na frankfurtskom saboru 823. godine, dok su južni i polapski Srbi zastupali interese svojih zemalja i uzeli učešća u donošenju

odluka o sebi i o drugim narodima Evrope. Materijal o starini srpske državne organizacije i srpskog narodnog imena izneo sam do doba kada se prvi put doznaje za hrvatsko ime usporedbe radi, kako bi se jasnije ocrtale konture i veličina fundamenta na kojemu počiva srpska narodna prošlost, i tama koja za isto vreme obviija hrvatsko poreklo. Dakle, doba o kome su malo ili nikako pisali naši profesionalni istorijski monopolci, koji su, kao po nečijoj narudžbini, tu veliku prošlost srpsku precrtali, pa počeli sa srpskom istorijom negde oko IX. veka, ili oko 15 vekova iza prvih tragova o imenu Srba.

HRVATSKO „POVIJESNO PRAVO“ I GUSARENJE PO SRPSKOJ ISTORIJSKOJ BAŠTINI

Balkan je etnografski najosetljiviji deo evropskog kontinenta, a od pravednog uređenja etnografskih problema u Evropi, zavisiće mir za mnogo vekova. Preko Balkana su se oduvek ukrštali interesi istoka sa zapadom i obrnuto. Takvom Balkanu su većina srpskih istoričara ostali dužni onu nužnu pažnju, koju on po svome geografskom položaju i sa srpskoppravoslavnog gledišta zaslužuje. Znajući ovaj srpski nedostatak, Hrvati su požurili da na svetsko istorijsko tržište iznesu kao svoj i takav istorijski materijal, koji predstavlja najordinarniju otimačinu srpskog istorijskog bogatstva. Zahvaljujući takvom stanju stvari, odoaćena je jedna istorijska zabluda, koja teško pogađa srpski nacionalni prestiž i njegove životne interese.

Hrvatsko „povijesno pravo“ osnovano je većim delom na fikciji i dekretima vladalaca tipa Marije Terezije, koji su kroz prizmu slepog katolicizma posmatrali svet i probleme u njemu, a i na nehatu srpske istorijske nauke, koja je ostavila praznine, gde su se Hrvati po volji mogli uvlačiti i iznositi iz nje šta im treba. Drugi deo „tisućgodšnjeg prava“ sastoji se iz raznih poklona srpskog etnografsko-istorijskog prostora, koje su pojedini austrougarski vladari s vremena na vreme otkidali, da bi zadovoljili hrvatske ambicije. Tako je srpski prostor, koji je vekovima

zaduživao evropsku civilizaciju stojeći na braniku od istočne opasnosti, postao neka vrsta monete za potkusurivanje rimokatoličkih računa. Ovakó zamišljeno hrvatsko „povijesno pravo“ koje se nikada nije poklapalo sa stvarnim hrvatskim etnografskim oblikom bilo je san, koji je vekovima tinjao na Markovom Trgu.

Svojtatanje srpskog etničkog prostora na području bivše Austrougarske, plod je osvedočene hrvatske gramzljivosti ne samo po principima istorijske objektivnosti, već i po dokazima, koje su postavili prvi hrvatski istoričari iz onoga doba, kada se hrvatski apetit na srpske krajeve nalazio u početnom stadiju. Nova šovinizmom zadojena hrvatska istorija nerado spominje, pa čak i hotimično izbegava takva hrvatska imena i nastoji ih predati zaboravu baš zbog toga, što su ovi imali potreban minimum objektivnosti, da u svojim istorijskim delima ne mimoidu srpsku stvarnost. Ona svojom sadržinom svedoči, da nam ni jedan susedni narod nije prisvojio toliko srpskog samovlasništva kao što je to slučaj sa Hrvatima. Ali, ovaj prenos srpskog istorijskog bogatstva na stranice „suvremene hrvatske povijesti“ može se objasniti i time, što je veliki broj Srba nateravan da prilazi katolicizmu, odnosio sobom deo po deo srpske prošlosti i stavljao ga kao neku vrstu otpremnine u hrvatsku istoriju, tako da ona, ustvari, predstavlja drugi deo srpske istorije, samo što je na nju stavljena hrvatska firma. Jer, još ruski istorik Nikola Dorunov nije zabadava o Hrvatima rekao: „Milion Srba postavši rimokatolici, pretvoriše se u Hrvate“, („Države i narodi“ str. 105), niti je jedan drugi ruski putopisac o svojoj poseti Zagrebu bez razloga rekao: „Došao sam u stolicu pokatoličenog srpstva“. („Srbi u davnini“ str. 84). Eto, to su ti milioni Hrvata, koje rimokatolički sveštenik i čuvar Budimpeštanskog muzeja Matija Katančić pre toliko vekova deli od Hrvata i kaže, da su Srbi rimokatoličke vere.

Rekoh, veći deo hrvatskih istorijskih fabrikacija minulih rekoliko decenija, gde se bez ikakvog merila istorijske pristojnosti i objektivnosti udara hrvatski pečat“ na nehrvatska istorijska

zbivanja i dokumente, sve je to plagijat srpskog historijskog baštinstva. Još kad uvažimo tvrdnju jednog između retkih Hrvata prošlog stolecja dr. Tome Maretica da Hrvatske ni u doba Konstantina Porfirogenta nije bilo, već da ju je Porfirogent naprosto izmislio („Slaveni u davnini“ str. 69), onda dobivamo objašnjenje za nepresušna vrela hrvatske šovinističke megalomanije i apetita na ono, što se nikada nije hrvatskim nazivalo.

Obašnjavati čistom istinom uzroke srpske nacionalne dekadencije, ili osuđivati nosioce toga uzroka isto toliko znači, koliko stajati na srpsko-slavenskom stražarskom mestu. Jer, nema više ničega, što bi moglo biti cena da se prečute mnogobrojni momenti, koji su poput nepisanog pravila sistematizirani u nastojanju, da se za ljubav hrvatstva i jugoslavenstva žrtvuje bogatstvo srpske historijske tradicije ili koja od davnina srpska teritorija.

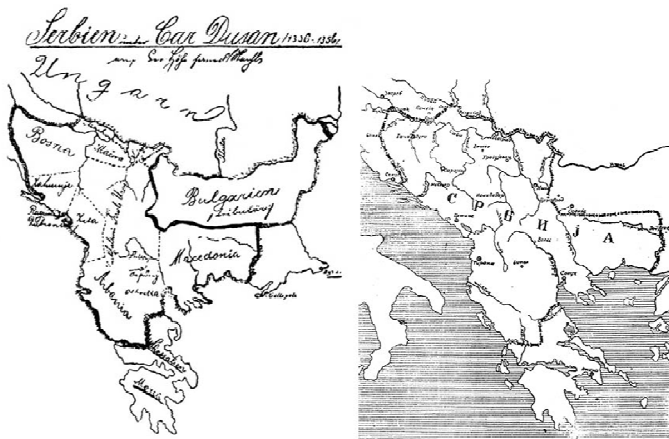
Izgledalo bi na prvi pogled čudnovato, da prečansko srpstvo sa svoja preostala tri miliona stolecima sve do 1918. godine odoleva neprestanim katoličko-hrvatskim nasrtajima, da bi zatim, za svega dve decenije od oslobođenja doživelo svoju katastrofu. Onaj, međutim, ko poznaje istoriju prečanskih Srba i ko je pratio razvoj događaja od 1918. godine pa dalje, neće se i ne može začuditi. Jer, odvojeni silom prilika od matične zemlje, Srbi pod Austrougarskom bili su upućeni na duhovno samoodržanje, koje su sprovodili onako, kako su nalazili za najcelishodnije. Cenom svoga junaštva, Srbi su u izvesnim razmacima plaćali mnoga autonomna prava, koje drugi narodi Austrougarske, pa ni Hrvati nisu mogli imati. Sve je to bila cena samoodržavanja u srpstvu, pravoslavlju i svetosavskoj tradiciji. Godine 1918. unešen je ovaj drugi deo srpskog historijskog kapitala u sklop opšte srpske brige, sa duhovnim centrom u Beogradu. Nesreća je htela, a i bio je interes tuđina, da se iza toga historijskog datuma legne na lovorike i da se duhovna briga (izuzimajući ovde crkvu), poveri onim Srbima, koji su slabo ili nikako poznavali ne samo istoriju prečanskih Srba, već, reklo bi se, i matične zemlje Srbije. Zavaravan lažnim bratstvom,

Beograd je zatim utonuo u neku vrstu materijalističkog sna i trošio osnovni srpski duhovni kapital, gledajući besprimernu harangu neprekidnog gusarenja po srpskoj historijsko-etničkoj baštini, kao i bezobzirnog vredanja najvećih srpskih svetinja. Ravnodušnošću jednakom nacionalnom zločinstvu, posmatrala je uspavana metropola, sem nekoliko časnih izuzetaka, plansku pripremu onoga što se odigralo početkom 1941. godine sa Srbima severozapadno od Save i Drine. Žrtvovani su mnogi umovi iz redova prečanskih Srba, koji su obiljem svoga historijskog iskustva i znanja jedini bili kadri da se odupru invaziji hrvatske historijske naduvenosti. Ljudima, koje su zbog njihovih nesposobnosti Hrvati sami birali iz srpskih redova, jer da tobože samo u njima imaju „povjerenje“ ili da sa njima mogu „suradivati“, poveravano je donošenje i takvih sudbonosnih odluka, kojima ni po historijsko-etnografskoj znanosti o prečanskim Srbima, ni po svojoj srpskoj nacionalnoj zrelosti nisu bili, dorasli. Nisu retki slučajevi, da su ovakvi srpski nesposobnjakovići poput onih koji su kao „stručnjaci“ rešavali „hrvatsko pitanje“ u godini 1939., ministarske stolice Hrvatima plaćali delovima srpskog historijsko-etnografskog i životnog prostora. Na isti način, retko koja grana srpskog javnog života od 1918. godine na ovamo nije bila protkana vešto poturenim greškama, koje su najzad našle primenu u hrvatskom slučaju iz 1941. godine.

Usled posleratne izopačenosti, kada su materijalni momenti potisli srpsku nacionalnu aktuelnost, požurili su neki srpski učenjaci da svoja naučna dela inspirišu željom za dobiti. Među ostalim delima, desilo se to i sa Stanojevićevim historijskim atlasom, ukoliko se odnosi na Dušanovo carstvo. S jedne strane bojazan od kritike hrvatske „povijesne“ nezasitosti, a s druge materijalni obziri, učinili su da se osakati srpski historijski prostor i da se hrvatskim aspiracijama prepusti i ono, što dotle još nije bilo izloženo hrvatskoj gramzljivosti. Sve to, razume se, u želji, da hrvatski krugovi pristanu na takav srednjoškolski udžbenik, koji će docnije postati naučno pravilo i predmet našeg odricanja, da bi

nam ga hrvatska naduvenost u svako doba mogla staviti pred nos. Usporedimo li dakle kartu Dušanovog carstva po Stanojeviću sa originalnom nemačkom kartom o istome carstvu, rađenom u Dušanovo doba, a pronađenom u Pečujskom vojnom arhivu i objavljenoj u 8. broju „Slavonije“ za godinu 1939. vidimo, da su po Stanojevićevom atlasu Srem sa delom Slavonije i Bosna sa dobrim delom južne Dalmacije prinešeni kao žrtva Bogu materijalizma. (Vidi nemačku kartu „Serbien unter Tsar Dushan“).

Srbija pod carem Dušanom

Nemačka karta: Srbija iz Dušanova doba
Karta pronađena u pečujskom vojnom arhivu

Prema nemačkoj karti pronađenoj u pečujskom vojnom arhivu - rekonstrukcija V. Raičević (Bugarska je na karti označena kao tributarna država)

Tako su teorija o srpsko-hrvatskom bratstvu i bojazan od kritike susednih naroda, čiji su interesi zadirali u srpski istorijsko etnički prostor, osakatili osnovne podatke o starini srpskoga imena i uneli stranu tendenciju koja se docnije kao nezvan gost pretvorila u srpsko naučno pravilo. Može li se čime drugim objasniti, da mnogi strani pisci pre i posle Hrista spominju jake i organizovane Srbe, dok srpski pisci izbegavaju ne samo da to istorijsko bogatstvo ma i sa rezervom citiraju, nego većina od njih izbegava o tome ma šta reći. Može li se oprostiti i takav greh, da su daleko bogatiji prvi, slepilom hrvatskog šovinizma još neobuhvaćeni hrvatski pisci u

materijalu o starini srpskoga imena, nego je to slučaj sa Srbima, koji su imali da dadnu smer, kojim će se istraživati srpska prršlost. U odnosu prema Hrvatima, naša je bolećivost išla tako daleko, da su naši „učenjaci“ izbegavali citate prvih hrvatskih istoričara, koji su raspolagali čitavim bogatstvom podataka o Srbima i njihovim zemljama u okviru bivše Austrougarske. Radi te bolećivosti, koja se pre mogla nazvati slabošću, mogao je poznati zagrebački srbožder „Obzor“ u svome 258. broju iz godine 1893. napisati: „Taj veliki srpski narod, čim se raselio i došao u doticaj sa drugim narodima, opadao je i gubio se, dok se ne snizi na narodić od 8,000 000. U samom sebi nosio je klicu razdora. Nije se više htio zvati srpskim već jedni zamijeniše srpsko ime ruskim, drugi s poljskim, treći s češkim itd.“ Ostavimo li po strani šta je „Obzor“ ovime nehodično potvrdio, da su se svi Slaveni u davnoj prošlosti zvali Srbima, on je ovime hteo što reljefnije predstaviti srpsku nacionalnu dekadenciju, ali je smetnuo sa uma, da ono što vredi za ostale slavenske narode otpale od srpstva, ne može imati ničega zajedničkog sa hrvatskim iz prostog razloga, što ni sami ne znaju odakle su došli: da li Iranci ili Goti, ili što su se u docnijem narodnom izgrađivanju udaljili od slavenske solidarnosti, te sve da su nekada propadali slavenskim narodnim naslagama. Oni su uticajem Rima, počev od Branimira pa na ovamo, prešli u potpuno slavensko otpadništvo. Razume se, ovo se odnosi na one tri županije stvarne hrvatske postojbine oko Zagreba, a ne može se odnositi na ostali deo prisvojen od Hrvatske, pošto srpski narod ne može primiti njihovo otpadništvo kao svršenu stvar, već se smatra pozvanim, da svoje nasilnim putem odnarodene sinove povrati srpskoj svetosavskoj tradiciji, a time i velikoj slavenskoj porodici.

Zahvaljujući preteranoj skromnosti srpskih istorijskih umova, koja je kao po nekom nepisanom zakonu prelazila sa generacije na generaciju, hrvatskim „suvremenim“ istoričarima nije bilo teško hrvatski apetit pomeriti sa uskog kajkavskog prostora u srpsko istorijsko i etničko pod-

ručje, koje nikada u inače siromašnoj hrvatskoj historiji ovima nije pripadalo. Da je to tačno, pozivam se na samog poglavnika Antu Pavelića i njegovu radio poruku upućenu preko kratkotalasne radio stanice u Zemunu američkim Hrvatima između 1. i 2. decembra 1941. godine koja pored ostaloga kaže:

„Nezavisna Država Hrvatska veća je nego je bila ikada u povijesti i proteže se od Mure, Drave i Dunava, pa do Jadranskoga mora“ („Hrvatski List“ od 3. XII. 1941.).

Mi znamo na koji je način Hrvatska, a da i ne govorimo o „Nezavisnoj državi Hrvatskoj“, postala veća nego je ikada u „povijesti“ bila. Ono što je veće, predstavlja stopu po stopu otete srpske zemlje i to ne viteštvom, jer to nije hrvatska osobina, već smišljenom katoličkom akcijom dirigovanom izvan Hrvatske, a preko nje. Tako je katolička Evropa vraćala dug srpstvu za ono, što je srpstvo vekovima stajalo na predstraži evropske civilizacije od muslimanske opasnosti. Zavaravano farisejskim izjavama o tobožnjem bratstvu, srpstvo je previdelo opasnost sa zapada, pa dok je po cenu neprocenjivih žrtava u krvi i pregnućima vekovima uspjelo da odbrani stopu po stopu svoga podneblja i srpske kulture na istočnom delu svojih zemalja, gubilo je na drugoj strani svoju najčistiju narodnu skupinu u tolikoj meri, da su tri stare hrvatske županije mogle postaviti katoličko-hrvatsku platformu, odakle se već decenijama na sve strane eksportuje fikcija o „tisućgodišnjem povijesnom pravu“ na ono, o čemu im poglavnik pred licem celog sveta nehotice reče, da nikada u historiji nije Hrvatskoj pripadalo. Pa ipak, i posle vekovnih progona i prisilnog prekrštavanja, čija je egzekutiva voljom rimokatoličkih vladara prepuštavana Hrvatima, posle Terezijinog doba, kada su zbog ljubavi prema svojoj hrišćanskoj i svetosavskoj tradiciji nastupili toliki srpski pokreti u cilju iseljivanja, da je Marija Terezija bila prisiljena na granicama postaviti vojne formacije radi sprečavanja masovne seobe, ipak je još 1910. godine na teritoriji današnje „Nezavisne Države Hrvatske“ bilo 1.569.848 Srba. U isto vreme, broj Hrvata

nije prevazilazio cifru od 2.476.575. Kada se još uzme u obzir, da ove cifre proizlaze iz zvanične hrvatske statistike za godinu 1910., odnosno iz doba potenciranog hrvatskog šovinizma na štetu Srba u ovim krajevima, tek se tada može uočiti, kolika je bila srpska stvarnost iznad suvoparnih cifara zvanične, hrvatske statistike. Šta bi se tek moglo reći za etnički odnos između Hrvata i Srba nesporedno pred proglašenjem „Nesavisne Hrvatske“, kada se srpstvo donekle i pored režima koji je vladao u Banovini Hrvatskoj donekle moglo ispoljiti.

U Hrvatskoj je odomaćena poslovice, da su Hrvati dobri slugе, ali loši gospodari. Da su bili dobri slugе, to smo znali i pre 1918. godine, ali da su bili loši gospodari, o tome smo se mogli uveriti kroz svih 23 godine zajedničkog života do 1941. godine, kada je njihovo gospodarenje triumfovalo ne toliko slomom Jugoslavije, koliko srpskim stradalaštvom. Kada se pažljivo prati život hrvatskog naroda kroz vekove, dolazi se do zaključka da se ceo hrvatski narodni život sastoji iz značenja one poslovice o dobrom slugi i lošem gospodaru. Ta Hrvati su svoga nekrurisanog kralja Petra Svačića ostavili posle borbe na Gvozdu, da mu nesahranjeno mrtvo telo raznose gavranovi, samo zato da bi time što jače istakli podložnost Mađarima i mađarskoj vladalačkoj lozi. To međutim ne bi ni u koliko moglo zanimati srpstvo i srpska-istorijska zbivanja, da time nije započeto jedno mučno doba, koje je srpstvo s one strane Drine i Save bacilo u vekovnu, često puta nejednaku borbu za očuvanjem srpskog obeležja, Srpske vere i tradicije.

U pomanjkanju sopstvene vojničke, a i kulturne prošlosti, Hrvati su, naslanjajući se na katolički stav vladara kojima su nudili Zvonimirovu krunu, uspevali stavljati hrvatsku firmu preko isključivog srpskog samovlasništva i ishoditi često puta katoličke povlastice za odnarođivanje Srba i njihovo privođenje katolicizmu. Ali, o tome docnije. Na ovom nas mestu interesuje, šta je bilo sa srpstvom za vreme takozvanog hrvatskog kraljevstva od Tomislava pa do Svačića (954. - 1102.). Pre nego čujemo o srpstvu u tome razdo-

blju, još jednja konstatacija: Hrvati su za vreme te takozvane „samostalnosti“ zaista „položili“ ispit iz takozvanih „organizatorsko-ratnih veština“ i jedva se kao narod sa svojom tobože organizovanom državom održao 17 decenija.

SRPSTVO ZA VREME PRVE HRVATSKE „SAMOSTALNOSTI“ (924. - 1102.)

Zbog tvrdoglavosti i vlastoljublja onih srpskih kneževa i velikaša, koji ne htedoše pomoći Zariji Pribisavljeviću da se odupre navali bugarskog cara Simeuna, Tomislav je uspeo da pojača proces hrvatskog otpadništva i iskoristi vreme da uspostavi jače veze sa Rimom. Međutim, već 931. godine, odnosno 7 godina posle Tomislavljevog puča, kao „zahvalnosti“ srpskom gostoprimstvu, oslobađa se bugarskog ropstva Časlav Klonimirović, koji se proglašuje za cara i diže srpski ustanak, da bi zatim oslobodio veći deo srpskih zemalja, među kojima i Srem sa većim delom Slavonije. Ono što drugima dotle nije uspelo, uspelo je Časlavu - da ujedini srpske pokrajine sa Neretvom, pa je tako cela dalmatinska obala, pretežno sprskog stanovništva, bila u rukama Časlavljevog carstva. Ali, dok je Časlav prionuo na unutrašnjoj konsolidaciji zemlje, Mađari su 960. godine provalili sa severa preko Slavonije i Srema u Bosnu, gde ih je Časlav dočekao, potukao i proterao preko Save. U poteri za njima, poginuo je za vreme jedne bitke u Sremu godine 960.

Posle Časlavljeve pogibije, srpski državni život došao je u težak položaj. Grci i Bugari s jedne, a Mađari s druge strane, otimali su po koji komad od srpskih zemanja. U tima pothvatima Mađari su iskoristili Hrvate, koji su kroz čitavu svoju istoriju nastojali da iz tuđe nesreće izvuku korist za sebe. Međutim, već oko 970. godine pojavljuje se ponovo srpski vladar Samuilo Šišmanović, koji diže ustanak i oslobađa Srem sa delom Slavonije od Mađara. Za sve to vreme od Časlavljeve pogibije pa do Šišmanovića, Humska i Trebinjska oblast nisu ispadale iz srpskih ruku pod vladavinom Jovana Vladimira II. i strica mu Dragomira,

koji su vladali Raškom, Zetom, Humom i Trebinjem. Ni posle nesrećno izgubljene bitke kod Bjelasice 1015. godine i docnije, od Samuilove smrti, Trebinjska oblast sa Zetom nisu pripale tuđinu. Isto tako, ni bezbroj raznih tuđinsko-hrvatskih nasrtaja nisu imali uticaja na čvrstinu srpske duše u Bosni, a još manje je periodična mađarsko-hrvatska okupacija mogla izmeniti činjenično stanje u ovoj iskonsko srpskoj zemlji. Takvo stanje zatiče i car Bodin, unuk Vojislava Dragomirovića, koji je 1034. godine oslobodio Dračku oblast od Grka. Ovaj Bodin, koji je u Prizrenu proglašen za cara dopao je prilikom jedne bitke kod Paunja na Kosovu grčkoga ropstva. Njegov otac Mihailo nastavio je sa održavanjem srpske samostalnosti, jer Grci nisu mogli njegovu Srbiju pokoriti. A kada se Bodin godine 1077. oslobodio grčkoga ropstva, otac mu se proglasio za kralja, a Bodina uzeo za potkralja. Posle očeve smrti, Bodin je očistio sve ostatke mađarsko-hrvatskih okupatora iz Bosne, pa u njoj postavio za bana Stezana, a u Raškoj Vukana. U njegovo doba spada osvajanje Dubrovnika i uspostava srpskog vojvodstva u njemu sa prvim srpskim vojvodom Gradićem. Posle njegove smrti, godine 1101. nastupile su nesuglasice među naslednicima, usled čega su se stvorile tri jedinice i to: banovina Zeta, banovina Bosna i banovina Primorska.

Za vreme ovih previranja među naslednicima vladajuće loze, rodio se u crnogorskom gradiću Ribnici kao sin jednog od rođaka raškog župana Stevan Nemanja, koji će docnije udariti temelje srednjevekovnoj srpskoj veličini i slavi. No, do Nemanjine vlasti, srpstvo je prošlo mnoga iskušenja, koja spadaju u teške stranice srpskih stradanja isto onako, kao što će i posle njega biti izloženo stalnim nasrtajima kako sa istoka, tako još više sa zapada, odakle su Hrvati poput lešinara neprestano vrebali da bi lešinarski kljun zaboli u srpsko nacionalno telo, ili da bi ugrabili priliku, da kojoj od palih srpskih žrtava na braniku hrišćanstva i evropske civilizacije prikače hrvatsku firmu.

POHLEPA ZA SRPSKOM BOSNOM I NJENIM VLADARIMA

Razmatra li se sadržina hrvatske istorije, istinska neminovnost upućuje na jedan jedini zaključak, da hrvatska „povijest“ predstavlja grabljivicu, koja je plen tražila isključivo u srpskim zemljama sve od onda, od kako je katolicizam Hrvate ugradio u vrhu jezuitskog bodeža, izmjenjenog „balkanskim šizmaticima“ - Srbima.

Pošto je glavni cilj hrvatskog svojatanja Herceg-Bosna i njeni srpski vladari, povratiku se za trenutak na doba, kada su reči „Hrvat“ i „Hrvatska“ bile nepoznate, kako bi videli šta je obuhvatala Bosna i ko su bili njeni stanovnici i vladari.

Po Franji Račkom, Bosna se naziva opštim imenom Dalmacije, koja je zahvatala prostor od mora pa do Drine i Save. (Rački, „Rad 56“ str. 109). Ovo se poklapa i sa franačkim letopiscem Ajnhartom (Einhard, 770. - 840.), koji u svojim zapisima opisuje begstvo Ljudevita, nezavisnog kneza Donje Panonije, pred franačkom vojskom iz njegove prestonice Siska ovako: „Ostavivši grad Sisak, Ljudevit pobeže Srbima, za koji se narod veli, da poseduje veliki deo Dalmacije.“ („Povelje Matije Ninoslava“ od dr. Vase Glušca, str. 47). To isto o Ljudevitovom begstvu tvrdi i prvi hrvatski istoričar Vitezović, koji precizira Ljudevitovo begstvo u godini 822. i na strani 63 kaže: „Ljudevit ostavivši varoš Sisak pobjegao je Srbima, gdje je docnije nevjerom ubio srpskoga vojvodu koji ga je u svoj dom primio.“ Pod jednom godinom docnije (823.), Vitezović beleži, da je Ljudevit ubijen na dvoru jednog drugog srpskog vojvode u Bosni, odnosno Dalmaciji, kome je spremao istu sudbinu kao onom prvom.

Da je Bosna bila isto što i Dalmacija, a Dalmacija što i Bosna, to nas je uverio hrvatski istoričar Franjo Rački. A da su to bile još u doba kad se za ime Hrvata ništa nije znalo srpske zemlje, to nam zajamči franački letopisac Ajnhart, negde u VIII. veku i prvi hrvatski istoričar Vitezović u XVII. veku. Ali, to sve ne smeta „suvremenoj“ hrvatskoj gramzljivosti, da o Bosni govori kao o

„iskonskoj“ hrvatskoj zemlji, a o Srbima bosanskim vladarima kao „autohtonim“ Hrvatima, kako ćemo to dalje videti.

Istorijski je notorno, da se kćer raškoga župana Uroša I godine 1129. udala za mađarskog kralja Belu slepoga, kome je Koloman dao izvaditi oči. Jelena je Beli donela u miraz Bosnu, koja je tada prvi put osetila mađarsku vlast na celoj svojoj teritoriji. Ali, koliko god je ovo istorijski notorno, hrvatska „povijest“ ne rumeni od stida kada tvrdi („Hrvatski List“ od 4. V. 1939.), da je Jelena donela Beli slepom samo „neku Ramu na Dunavu“, koja se ne može nigde na mapi pronaći. Samo, dakle, da Bosna ne bude Srpska, makar se i Rama od Prozora u Bosni morala pomeriti ništa manje nego do Dunava! Hrvatska „povijest“ pravi se da ne zna ili želi tako vaspitati svoje čitaoce, da je ova Srpkinja zbog muževe oslepljenosti vladala Zvonimirovom krunom ne samo za njegova žlvota, nego i 20 godina posle njegove smrti, koja pada 1141. godine. Još manje se hrvatska „povijest“ hvali Jeleninim bratom Bjelošem, dakle opet Srbinom, kao kraljevskom ugarskom namesniku, koji je istovremeno bio i ban hrvatski. Zaista, teško se hrvatskoj „povijesnoj“ naduvenosti hrvati sa istinom!

Veštom kamuflažom razmeće se „povjesničar“ vladavinom mađarskih kraljeva Bele, Stjepana i Andrije, kojima su više formalno nego stvarno nasadivali Zvonimirovu krunu, mada to ovima nije bilo potrebno da bi mogli vladati Hrvatskom. Ističe mnogo sekundarnih momenata, samo da bi sakrio srpski značaj onoga vremena u Sremu, Slavoniji, Bosni i Primorju. Kao da se to tiče Hrvata, naglašuje udaju kćeri mađarskog kralja Stjepana za francuskog kraljevića Anžu, ali hotimično zaboravlja da se druga Stjepanova kćer Katarina udala za Dragutina, sina Stevana Uroša „Velikog i strašnog“, koji je sa Katarinom dobio u miraz Mačvu, Srem i dobar deo Slavonije. Dakle, isto onako, kao što je Uroševa kćer Jelena odnela sobom Arpadovićima u miraz Bosnu, tako su Arpadovići njemu, u zamenu za to, sa njihovom odivom (brakom Katarine i Dragutina), vratili ove krajeve, u kojima je zakraljen Urošev sin Dragu-

tin kao „Kralj Sremski“, da bi se, zatim, 1276. godine proglasio kraljem sviju Srba. Čim se, dakle, treba osvetliti srpski karakter Bosne i ostalih srpskih zemalja, hrvatski „povjesničari“ nabacuju fraze, samo da bi ispunili prazan prostor svoje istorijske oskudice. Ali, hrvatski „povjesničari“ hotimično zaboravljaju i to, da je u prvo vreme vladavine Dragutina Nemanjića, kralja sremskog, južnim srpskim zemljama vladao njegov brat Milutin, koji se - ako „gospon povjesničar“ nema niš' protiv - oženio ćerkom mađarskog kralja Ladislava, Jelisavetom, koja mu je u miraz povratila Bosnu. Istu onu Bosnu, koju je njegova sestra Jelena odnela kao miraz Beli slepom. Vaspitan da ne služi istini, hrvatski „povjesničar“ vrda oko Bosne i kad se radi o tome da sakrije njen srpski karakter, on ne spominje da ju je ćerka srpskoga vladara Uroša odnela Beli, već beži što dalje od nje, objašnjava svojoj „cijenjenoj čitalačkoj publici“, da je Jelena donela u miraz neku Ramu, koja da se nalazi na Dunavu. („Hrvatski List“ od 4. maja 1939.). Idući u poteru sami za sobom, hrvatski istoričari četiri dana docnije, („Hrvatski List“ od 8. V. 1939.) hvataju sami sebe i objašnjavaju svojem hrvatskom narodu, da je Rama u stvari Bosna, a da naziv Rame potiče od rečice Rame kao pritoke Neretve, koja teče od Prozora do ispod Konjica. Ona ista Bosna dakle, koja je vekovima odolevala nepozvanim nasrtajima, prolevajući krv samo zato, da bi se održala u srpstvu i pravoslavlju.

I pored sve ozbiljnosti pred tragedijom srpskoga naroda, mogao bi se čovek nasmejati hrvatskoj logici, koja im služi kao osnovica za svojatanje Bosne. Prema njihovom shvatanju, Uroševa kćer Jelena, odnela je mađarskom kralju u miraz Bosnu. Pošto je mađarski kralj vladao i Hrvatskom, smatraju Hrvati, dakle, mada to sa njima nema nikakve veze, da im iz ostvarenja krvnog srodstva između srpske i mađarske dinastije pripada Bosna. Takvo im je merilo logike za ovaj slučaj. Međutim, kada je Ladislavljeva kćer Jelisaveta svojom udajom za kralja Milutina Srbiji povratila Bosnu, hrvatski „povjesničari“ shvataju stvar drugačije i - mudro čute.

„Suvremeni“ hrvatski istoričari sa svojim sitnijim i krupnijim pomagačima, veličaju i uzdižu slavu hrvatskih kraljeva i po njima bi se moglo zaključiti, da je međunarodni ugled hrvatskih kraljeva, počev od Tomislava pa do Petra Svačića, (čije su nesahranjeno telo razneli gavranovi), bio u najmanju ruku ravan ugledu srpskih vladara. Tako na prvi pogled. Međutim, „povjesničari“ nam se ni u jednoj prilici ne pohvališe, da se ma i jedan od tih hrvatskih kraljeva mogao oženiti princezom ma koje strane vladalačke loze, a još manje, da je ikada koja hrvatska princeza sela na koji strani presto. Za razliku od njih, retki su narodi ondašnje i docnije Evrope, na čijem prestolu nije sedela Srpkinja, a da i ne govorimo o princezama najmoćnijih stranih vladara, koje su bile srpske kraljice. Eto, koliki je bio hrvatski ugled. Još jedan dokaz više, kroz kakvo je merilo posmatrano takozvano hrvatsko kraljevstvo i nazovi hrvatska država, koja i što je mogla imati ugleda, imala ga je utoliko, koliko je smatrana sastavnim delom srpskih zemalja.

Paralelno sa koraćanjem za istorijskim zbivanjima od starih vremena pa do sada, spotičemo se neprestano sa konzekventno postavljenim lažima „suvremene hrvatske povijesti“, pošto čitava pisana hrvatska istorija nema karakter makar minimuma nužne objektivnosti već tendenciju - oteći što je tuđe. A pošto od drugoga nisu mogli zbog slabih etničkih i geografskih uslova ništa otkačiti, srpstvo je bilo i ostaje prostor neprekidnih hrvatskih priželjkivanja. Zato se često srećemo sa „povjesničarima“, koji rado beleže nekoje momente, kada su Hrvati prolazno uspevali da budu sa Mađarima suokupatori kojeg dela Bosne, ali se zato nikada ne srećemo sa njihovim priznanjem, da su te krajeve na kraju krajeva ipak morali vraćati. Evo jednog takvog primera:

Sa velikom „spisateljskom“ pompom zabeleženo je, da je hrvatski ban Pavao Bribinski (kao mađarski vazal) iskoristio jedan sukob između Srba i Mađara, da bi se ovima drugima stavio na raspoloženje u nadi o konačnom nasleđu bosanskoga banstva, na čijem je čelu stajao Stevan I Kotromanović.

Istina je, da je Bribinski pomoću velike mađarske pomoći za kraće vreme okupirao jedan deo Bosne, gde je za bana postavio svoga sina Mladena, ali je isto tako istina, da je Mladen imao zadovoljstvo veoma kratko vreme sedeti na nasilno postavljenoj banskoj stolici u Bosni, pošto je njegova nečovečna vladavina dovela do opšteg ustanka. Taj je ustanak imao za posledicu Mladenovo begstvo iz Bosne, posle čega je bosansko srpstvo izabralo sa svoga bana Stevana II. Kotromanovića, sina Stevana I Kotromanovića. Hrvatska istorija („Hrv. List“ od 10. V. 1939) uzima ulazak Pavla Šubića Bribinskog u Bosnu kao neku vrstu kupljene svojine, te da nije ovoga drugog saznanja gde su Šubići najureni iz Bosne za veoma kratko vreme, stvorio bi se utisak, kao da je time pitanje Bosne u hrvatsku korist za svagda rešeno. Na ovakve istorijske besmislice moglo bi se hrvatskim „povjesničarima“ reći: Propaganda je jedno, a istina drugo. Vi se, gospodo sa Markovog Trga, često puta hvatate u klopke koje ste drugima postavili, jer ipak prebacujete Mladenu Šubiću da je bio neoprezan i nepromišljen, što ga je stalo propasti („Hrv. List“ 10. V. 1939.) i rezignirano kažete: „Tako je bila slomljena velika moć knezova Bribinskih Šubića, a mjesto njih se počela dizati moć susjednih bosanskih banova.“ Ko je slomio „moć“ hrvatskih banova i ko su bili ti „susjedni bosanski banovi“ hrvatski istoričari taje jer sa svoga stanovišta imaju pravo. Mi, međutim, i cela pismena Evropa znamo, da bi to bili Srbi i njihovi bosanski banovi - opet Srbi.

Nova hrvatska istorija se trudi da srpskom karakteru Bosne od Šubića pa do Tvrtka (1309. - 1391.) da hrvatsko obeležje. Ovo naročito dolazi do izražaja u opisu ličnosti Tvrtkove, koga prikazuje kao Hrvata, iako je i deci osnovnih škola poznato, da se Tvrtko kao potomak Kotromanovića krunisao u Mileševu (1377.) na grobu Svetoga Save i uzeo naziv: „Stevan Tvrtko I kralj sviju Srba“. Tome istom Tvrtku kralju sviju Srba ponudili su hrvatski velikaši „najpokornije“ hrvatsku krunu da je spoji sa srpskom, pošto su po primeru Bribinskih-Šubića videli da se borbom

ne može ništa od srpskih zemalja otkinuti. Da je Tvrtko mogao znati, šta će u dalekoj budućnosti hrvatska istorijska naduvenost izgrađivati na tome slučaju, ne bi se verovatno godinu pred svojom smrću (1391.) na njihovu molbu proglasio pored kralja sviju Srba i kraljem Hrvatske i Dalmacije. Jer, umesto da se stvar tumači onako kako zdrav razum govori, hrvatski istoričari novijega kova smatraju, da im je Tvrtko time što se pristao proglasiti i hrvatskim kraljem, doneo kao poklon Bosnu i srpske zemlje; da bi ih zatim Hrvati ugradili u svoje „tisućgodišnje povijesno pravo“. Nije nam, doduše, poznato šta je o sebi rekao Tvrtko kada se primio da proširi svoje srpsko kraljevstvo i na Hrvatsku, ali nam je zato ostalo zapisano o njegovom krunisanju u Mileševu ovo: „Ja Stefan Tvrtko v'Hrista Boga kralj Srbije, Bosne i Primorja. Bog mi je dao da sednem na presto srpskih vladara, mojih predaka.“

Ni jedan susjedni narod nije toliko žurio da prikači svoju firmu kojemu od srpskih velikaša, koji bi ko zna iz kojih političkih ili drugih računa primio katoličku veru, kao što su to Hrvati činili. Analogno tome, možda ime takozvane „Crvene Hrvatske“ treba tražiti u okolnosti, što je Nemanja kršten u katoličkoj veri, jer se oblik izmišljene „Crvene Hrvatske“ donekle podudara sa geografskim oblikom Nemanjine države. Na isti način hrvatsko istorijsko siromaštvo trudi se da srpskoj Bosni dadne hrvatsko obeležje i time, što je Stevan Kotromanović Srbin i ban srpske Bosne, zbog neposlušnosti caru Dušanu prognan iz Bosne udao svoju kćer Jelisavetu za ugarskog kralja Ljudevita (1342. - 1382.), pa i sam primio na mađarskom dvoru rimokatoličku veru. Dakle iz okolnosti, što je još jedna Srpkinja sela na ugarsko-hrvatski presto, hrvatski istoričari smatraju, da je ova Bosnu kao svoj miraz donela nikom drugom nego baš Hrvatima. („Hrvatski List“ od 11. V. 1939.)

Kada je car Dušan 1350. godine zbog neposlušnosti i štetnosti srpskom kolektivu isterao Kotromanovića iz Bosne bez obzira što je ovaj bio Srbin, Kotromanović nije pobegao Hrvatima, niti je katoličku veru primio od hrvatskih sveštenika,

već na dvoru svoga zeta Ljudevita u Budimpešti. Mada ga Mađari zbog te okolnosti ipak ne prisvojiše, iako bi imali više razloga od Hrvata, oni se požuriše pa na njega stave hrvatski barjačić prvo zato, što je bio tast mađarskog kralja koji je vladao i hrvatskim zemljama, a drugo što je primio katoličku veru i govorio istim onim jezikom kojega je srpstvo onoj šaćici Iranaca ili Gota nazvanih docnije Hrvatima dao, da bi zatim na rođenom jeziku vekovima slušalo najfantastičnije otimačine one srpske svojine, koja se nikada nije mogla posmatrati sa drugog stanovišta sem sa srpskog. Da je, međutim, njegov boravak na mađarskom dvoru zajedno sa sinovcem mu Tvrtkom I bilo prolazno vreme emigracije zbog internih odnosa u srpskim vladajućim kućama, vidi se i po tome, što je Tvrtko, kad se docnije ticalo srpske časti i slobode, ratovao protivu istoga toga ugarsko-hrvatskog kralja Ljudevita. („Hrvatski List“ od 12. V. 1939.). Nova hrvatska „povijest“ u svojoj petljanciji dolazi sama sa sobom u koliziju, jer ne može da objasni, kako to da Tvrtko, kralj Hrvata ratuje protivu Hrvatske. Isto tako „Opis jugoslavenskog novca“, štampan 1875. godine u Zagrebu svojom 186. stranom dovodi „suvremene hrvatske povjesničare“ u nezgodan položaj, jer za Stevana I Kontromanovića kaže: Stjepan I Kontromanović (oko 1300 godine) slijedio je istočnu vjeru“.

U srpskim krajevima pod Austrougarskom ostala je od davnina priča o hrvatskom karakteru : „Primi dva Hrvata u svoj dom, pa jednog postavi za trpezu i hrani, a drugoga obori i stoj za to vreme na njega - budi siguran da o tebi jednako misle obojica !“ O tome se mogla uveriti Jelisaveta kao ugarsko-hrvatska kraljica, kćer istoga onog Stevana Kotromanovića, kome „suvremeni“ hrvatski historičari u novije doba prikačiše hrvatsku firmu. Nju su ustaški velikaši, koji su joj se dotle do zemlje klanjali, zadržali za vreme jedne njezine posete Hrvatskoj u Zadru pa je 1387. godine osudili na smrt i pogubili. („Hrv. List“ od 15. V. 1939.). Kao i uvek, Hrvati su želili njenu smrt samo zato, što je bila Srpkinja.

U lovu za velikim ljudima, čija ih oskudica večito

prati, Hrvati su čak posegli i za Mehmed pašom Sokolovićem. Da srpska i hrvatska publika lakše proguta, hrvatski historičari govoreći o smrti Sultana Sulejmana II. pod Sigetom u Mađarskoj kažu: „Veliki vezir Mehmed paša Sokolović, rodom Hrvat iz Bosne, zataji smrt Sultanovu“. („Hrvatski List“ od 31. V. 1939.). Teško je verovati da hrvatski historijski bezobrazluk novijega doba nije znao, da je prvi srpski pečki patrijarh Makarije (1557. - 1573.) bio niko drugi već rođeni brat Mehmed paše Solovića i da su zatim dva Makarijeva i Mehmedova sinovca Antonije i Čerasim još 30 godina sedeli na prestolu srpskih patrijarha. Da je, dakle, Mehmed paša bio Hrvat njegov brat Makarije nebi bio srpski patrijarh, već rimski papa. A da se Mehmed i u Sultanovoj službi osećao Srbinom, vidi se iz njegovog pisma upućenog oktobra 1561. godine Temišvarskom komandantu Andrašu Batoriju, u kojem mu ćirilicom piše i ovo : „I što mi šalješ pisama, sve mi šalji na srpskom jeziku“. (Dr. Vaso Glušac: „Povelje Matije Ninoslava“, str. 68).

Ni naslednik Stevana Tvrtka I, kralja sviju Srba, Stevan Dabiša nije ostao pošteđen hrvatskog svojatanja. Utešljivo je, doduše, da ovo svojatanje nisu vršili savremenici svih onih srpskih velikaša pa i njegovi, već hrvatski „povjesničari“, počev od takozvanog „hrvatskog preporoda“ u prošlom veku pa ovamo. Izgleda, međutim, da hrvatske „povjesničare“ od toga „preporoda“ i buđenja pa ovamo nije toliko oduševljavala srpska bliskost i hrabrost, koliko im se dopala srpska istorija i srpska teritorija, od koje bi po nešto otkinuli i na tima čerupotinama počeli zidati naduveno svoje „tisućgodišnje povijesno pravo“, kao osnovnu propagandističku materiju, iz koje će docnije nići nova i najstrašnija srpska stradanja. Poznato je, naime, da je Tvrtka I nasledio Stevan Dabiša Kotromanović i da su se zbog njegove slabosti osilili srpski velikaši Pavle Rađenović, braća Pavlovići, Vuk Vukčić, Đurađ Radivojević, Sando Hranić i Hrvoje Vukčić. Poznato je i to, da je njegova udovica Jelena, zvana „Gruba“, izabrana posle njegove smrti (1395.) od bosanske vlastele za bosansku kraljicu i da je posle

zbačena sa prestola, a na njeno mesto izabran Ostoja Kotromanović, na koga su kratko vreme posle toga udarili Mađari. Hrvatska propagandistički istorija objavljena 1939. godine („Hrv. List“ od 17. V. 1939.) označuje sva ova previranja u bosanskim dinastijama kao hrvatska. Ne mogu samo da objasne, zašto mađarsko-hrvatski vladari napadaju kralja Ostoju Kotromanovića, kad je on po njihovom računu bio Hrvat i hrvatski vladar!

Dugačka je lista hrvatske prisvajacke naduvenosti. Da, dugačka je isto toliko, koliko je dugo vreme od onda kako su nas Hrvati kao gotska skulina (po tvrđenju mnogih učenih Hrvata) nesrećili svojim ulaskom u našu sredinu i tobože nam doneli „organizatorski smisao“ (Dr. Lorković: „Narodi i zemlje Hrvata“ str. 34), kojega tobože, da dotle Srbi nisu imali. Izgledalo bi da nabranjanje ovih svojatanja zamara. Ja, međutim, smatram za neophodno, da se svaki takav slučaj potpuno rasvetli i time donekle popuni praznina srpskih istorijskih pisaca, koji su na srpsku nesreću izbegavali da se ograde od hrvatskih nasrtaja na srpsku istorijsku baštinu samo zato da ne bi pomutili tobože bratske odnose, ili da ne bi komplikovali susedske sa austrougarskom monarhijom, u čiji se sklopu nalazilo više srpskih nego hrvatskih zemalja. Najzad, kada se u aprilskim događajima 1941. godine iskristalizirala sva ona zla kob, iza kojeg je stajala većina hrvatskog naroda i njihovog javnog mnjenja, nameće nam se neodoljiva dužnost, da se odužimo onim srpskim velikašima, koji su u našoj slavnoj prošlosti živeli i umirali za srpstvo, da bi njihova uspomena jedino krivicom naše ravnodušnosti prešla. U album hrvatske istorijske naduvenosti, gde bi imali da mimo svojeg uverenja za vreme života, podupru fiktivno „tisućgodišnje hrvatsko pravo“.

Među srpskom vlastelom iz doba Ostoje Kotromanovaća, hrvatska istorijska oskudica pronalazi Hrvoja Vukića, vojvodu srpskoga i označuje ga kao Hrvata. Da bi mu posle tolikih stotina godina što jače dali hrvatsko obeležje, dodali su mu odnekud tek sada iza prezimena „Hrvatinić“, te je tako okršten u „suvremenoj hrvatskoj povijesti“

kao vojvoda Hrvoje Vukčić-Hrvatinić. Ona mu pripisuje da je bio „kolovođa hrvatskih ustanika“ oko 1400-te godine, kao i mnogo drugih neistina, kojima bi Hrvoje, da je živ, sa puno gneva doviknuo da su obične laži, koje su karika u lancu sličnih, na kojima počiva cela savremena hrvatska istorija. Ustvari, Hrvoje Vukčić je jedan od onih obesnih srpskih vlastelina u Bosni, koji bi radije video propast celokupnog srpstva, nego bi se odrekao vlasti. Njega je Ostoja dozvolom Ladislava Napuljskog, kralja ugarskog i hrvatskog, postavio za velikog srpskog vojvodu u Dalmaciji i gornjem Primorju zbog većine srpskog stanovništva u tima krajevima. U to doba (oko 1400. godine) sporili su se o ugarsko-hrvatski presto Ladislav Napuljski i Sigismund nasledni ugarsko-hrvatski vladar po ženi kraljici Mariji, unuci Stevana Kotromanovića, a kćeri mađarskog kralja Ljudevita. Pošto je Hrvoje u želji za što većom vlašću potajno radio kod Ladislava Napuljskog u korist Tvrtka II., u čemu je i uspeo, to je dalo povoda Sigismundu da podigne vojsku na već izabranoga Tvrtka II., koga je zajedno sa mnogobrojnom srpskom vlastelom u boju kod Doboja zarobio, pa oko 130 srpskih plemića na licu mesta pogubio, a samog Tvrtka II. poveo sobom kao zarobljenika. Iz straha za svoje vojvodsko dostojanstvo, slavloljubiv i na taj način za srpstvo negativan, Hrvoje je izdao i Tvrtka II. i pobegao Sigismundu sa svojim viđenijim pristalicama. To je osvestilo srpski narod u Bosni, koji je ponovo izabrao Ostoju Kotromanovića za kralja. Videći svoj fijasko, Hrvoje je u emigraciji na ugarskom dvoru primio rimokatoličku veru. Ovaj prelaz iz pravoslavlja u katolicizam, koji nema ničega zajedničkog sa Hrvatima i Hrvatskom, upotrebili su skorajšnji hrvatski „povjesničari“ kao otkriće, da je Hrvoje bio ništa manje nego Hrvat. Da to bude verovatnije, dodaše mu onaj dodatak „Hrvatinić“. Mađari, koji su prema svemu ovome imali više razloga da prisvoje Hrvoju nego Hrvati, niti su ga posle prelaza na katolicizam smatrali Mađarem, niti su na osnovi te činjenice svojatali Bosnu. Hrvati, međutim, evo samo zato, što je veliki vojvoda srpski Hrvoje Vukčić postao kum njeho-

vog mađarskog gospodara smatraju, da im pripada on i njegova domovina Bosna. Zaista, jedan između mnogih izopačenih pojmova o istorijskom moralu!

Hrvatski „povjesničari“, doduše, demantuju sami sebe jedva posle nekoliko dana (22. V. 1939.) i osvetljavaju ličnost Hrvoja Vukčića drugim svetlom, ali to, razume se, za naročitu priliku i sa hrvatskog stanovišta. Tu im ne uspeva prikriti njegovu potpunu privrženost srpstvu - u momentu kada mu se učinila Sigismundova zaštita nepotrebnom, on ulučuje priliku da se ponovo dočepa slobode. Tu slobodu iskorišćuje u sebične svrhe, doduše, jer ga vidimo da pomaže Turke u borbi protiv svoga dojučerašnjeg zaštitnika Sigismunda, samo da bi opet, makar negativno, igrao neku ulogu. Hrvatska istorija kao da se najedared žali na Hrvoja i kaže: „Kad su Turci godine 1415. uz Hrvojinu pomoć potukli Sigismunda kod Doboja, prestao je uticaj ugarsko-hrvatskih kraljeva na Bosnu.“

Kako, međutim, može biti „hrvatskoj povijesti“ žao što su ugarsko-hrvatski kraljevi, a time i Hrvati izgubili uticaj na Bosnu baš zbog Hrvoja Vukčića, kad je on još malopre bio Hrvat!

Da bi neobaveštenima naturili, kako su baš oni, a ne Srbi, stajali na braniku hrišćanstva i kako su tobožnjim žrtvama ugradili Herceg-Bosnu u svoje umišljeno „povijesno pravo“, iskoristili su hrvatski istoričari novijeg doba slučaj poslednjeg srpsko-bosanskog kralja Stevana Tomaševića, koji se za odbranu od Turaka obratio papi molbom za pomoć, prišivši njemu i njegovom pogubljenju kod zidina hercegovačkog grada Blagaja hrvatski značaj, a svu onu u Aziju odvedenu raj u docnije janičare kao pripadnike hrvatskog naroda.

Poznato nam je, da su nevino odvođena srpska deca poturčavana i vaspitavana u mržnji prema svemu onome što je srpsko isto onako, kao što u ovom momentu rade Hrvati sa srpskom decom, koju su oteli od svojih roditelja i smestili ih po samostanima, odakle će izaći kao hrvatski janičari. Ono su bili janičari Turci, o kojima narodno predanje govori najgore; na njih je iskaljena na-

rodna kletva. Sad nam Hrvati dolaze sa novom teorijom: da su turski janičari, ustvari, bili Hrvati. Sasvim, dakle, u duhu ustaških načela. Kad bi to bila istina, što nije slučaj, mi bi najpripravnije skinuli nabačenu kletvu. Međutim, stvar sa janičarima stoji onako, kako je zabeleženo u srpskoj istoriji i narodnim predanjima, a ova nova hrvatska teorija ima trostruku tendenciju i to: da se bosanski muslimani ojačaju u fiktivnom uverenju o hrvatskom poreklu, da se Hrvati katoličanstvu predstave kao večiti borci protiv svega što je srpsko i pravoslavno, i najzad, da se janičarski zulumi pribroje ustaškom vandalizmu XX. veka i tako upotpuni slika, koja predstavlja stvarni duhovni odnos Hrvata prema Srbima.

HRVATSKI JANIČARI

Pošto smo se upoznali sa novom hrvatskom teorijom o bosanskim janičarima, kojoj ni sami trezveniji Hrvati ne veruju, moram najzad u ime istorijske istine reći i ono što su tolike generacije pismenih Srba izbegavale kazati, samo da bi očuvale srpsko-hrvatsko bratstvo, koje je Hrvatima služilo kao tobožnja glazura, a Starčevićeva nauka stvarnost. Iako teška srca, srpstvo konstatuje, da janičarenje srpskoga življa nije prestalo propašću turskog gospodstva u krajevima pod Austrougarskom. Naprotiv, ono je i posle turskog sloma nastavljeno, samo su se nosioci ove srednjovekovne tipike odjednom našli umesto u Carigradu, usred Zagreba, a njihovi naručioc i zaštitnici - u Rimu. Jer nije uzalud onaj ruski pisac Nikola Dorunov napisao: „Milioni Srba postavši rimokatolici, pretvoriše se u Hrvate“ („Države i narodi“ str. 105), niti je ruski general Gurko u „Varšavskom dnevniku“ za mesec oktobar 1890. napisao o svojoj poseti Zagrebu i ovo: „Došao sam u stolicu pokatoličenoga srpstva“. („Države i narodi“ str. 105). Takvim blagoslovom Rima, a protiv svoje volje, pokatoličeno srpstvo, vaspitano putem zagrebačkih jezuitskih centara, podstrekavano smišljenim planom daljnjih nasrtaja na srpstvo i pravoslavlje, daleko je prevazišlo vandalizam turskih janičara iz srednjega veka kako po izboru zločinačkih sredsta-

va, tako i po broju žrtava. To su, dakle, hrvatski janičari, čija nedela neće nikada izbledeti iz srpskog narodnog sećanja. Pohrvaćeni Hrvati najviše su zla naneli srpskom narodu. Jer, ona osnovna skupina Hrvata iranskog ili gotskog porekla, koja je sačinjavala zagrebačku okolinu, postala je, kako sam na jednom mestu rekao, oštrica ugrađena pre tolikih stoleća u vrhu rimokatoličkog bodeža, namenjenog za sistematsko prodiranje na štetu pravoslavlja, ali, sem što su katoličkom Rimu možda i nesvesno poslužili kao most i oruđe, ne bi se mogli ubrojiti u opasnije takmace srpstvu i pravoslavlju. Mnogobrojna iskušenja doneli su srpskom narodu baš otpadnici janičari, koji su, da bi se što više dodvorili katolicizmu, stolicima vršili zločine prema onima, koji su i dalje ostali uz svoju veru i svetosavsku tradiciju.

Tok istorijskih zbivanja i uticaj Vatikana u austrougarskim dvorovima hteo je, da broj Hrvata-janičara vekovima, nekoliko puta premaši broj matičnog hrvatskog naroda. Ovi hrvatski janičari najvećim delom i nose odgovornost za vandalizam, kako onaj duhovni u prošlosti, tako i duhovno-fizički u događajima 1941. godine i dalje. Kao što na jednom mestu spomenuh, ovi su Hrvati-janičari usporedo sa svojim odnarođivanjem odnosili srpsko istorijsko blago i svojim prilaskom katolicizmu uvrštavali ga u hrvatsko „istorijsko pravo“. Najnovije janičarenje vrše Hrvati usporedo sa izgrađivanjem „Nezavisne države Hrvatske“ po istim receptima, po kakvima su to radili Turci u srednjem veku. Mi smo to znali i pre, a žene избеглице iz okoline Sanskog Mosta, koje su najpre bile podvrgnute strahovitim torturama po mnogim hrvatskim logorima, da bi najzad bile početkom meseca marta 1943. godine prebačene iz Zemuna u Beograd, skrhane onime što su preživlele ispričale su, da su ustaši iskoristili akciju čišćenja po Bosni, u kojoj su pokupili žene sa njihovom decom u strpali u koncentracione logore. U toku premeštanja iz logora u logor, oduzimali su im decu i smeštali ih u katoličke samostane. Najzad su u zemunskom logoru izdvojili zdrave devojke i žene, koje su nekuda odveli, a bolesne i

za rad nesposobne žene prebacili u Beograd.

Ako se ubuduće rodi još koji pošten Hrvat, kao što su među ostalima bili senjski biskup Martin Brajković, Matija Katančić, Ivan Antunović i njima slični, oni će na ovaj način postale Hrvate svrstati u red Srba katolika isto onako, kao što je biskup Brajković u popisu stanovništva 1700. godine klasificirao hrvatsko stanovništvo a) Srbe pravoslavne, b) Srbe katolike i v) Hrvate. Godine 1877., kada je pravljena statistika Kraljevine Ugarske, istoričar Šviker se osvrće na Brajkovića te i sam označuje Šokce i Bunjevce kao Srbe katolike. Treba naročito istaći, jer to dobar deo dalmatinskih Hrvata i danas zaslužuju, da ih je biskup Brajković smatrao Srbima katolicima.

U JEDNOJ RUCI KRST, A U DRUGOJ MAČ Rezultati aneksije Bosne i Hercegovine (1878. godine)

Turci su mnogo više poštovali pravoslavlje od Hrvata. To u ostalom i sami Hrvati ne kriju, jer se u svima napisima žali, kako su Turci omogućivali pravoslavlju normalni život. Za to isto vreme, Hrvati su od bečkog dvora neprestano tražili uništenje pravoslavlja u ostalim srpskim zemljama pod Austrougarskom, pa je dakle jedino bosansko pravoslavlje za to vreme bilo pošteđeno verskih progona sve do njene aneksije (1878.). Skoro isto kao Bosna, bila je zaštićena Vojnička Krajina, koja je apsolutnom svojom većinom bila srpska, kako ćemo to videti iz predstavke patrijarha Rajačića hrvatskom saboru. Ona je činila duboki pojas između Hrvatske i Bosne čitavom bosanskom periferijom od Primorja, pa do istočnog Srema, a stajala je neposredno pod dvorskom upravom, mada su se kroz vekove ponavljali hrvatski zahtevi da im se krajina potčini, kako bi se ponjoj mogli jezuiti razmilet i nastaviti ono, što je Marija Terezija započela.

Hrvatima je najzad pomoću Mađara i mađarskog sabora 1875. godine uspelo, da im bečki dvor dekretuje Vojničku Krajinu i da je potčini hrvatskim banovima. Tako su posle skoro 200 godina neprestanog ucenjivanja u pogodnim momentima

ma, Hrvati najzad ostvarili svoj san i dobili novo „polje rada“ za svoj jezuitski kler, koji se odmah bacio na posao. Međutim, i pored priličnog uspeha, postignutog vlašću i silom, hrvatski jezuiti nisu uspeli da zatru srpstvo i pravoslavlje u ovim krajevima, a ono što su sa verskog gledišta i uspeli, nisu uspeli sa etničkog, jer je taj narod i dalje po svojem obeležju i narodnim običajima srpski. U njemu se i danas pevaju pesme o Marku Kraljeviću, Milošu Obiliću i Starini Novaku. Zagrebački „krugoval“ (radio), primoran je i pored tolike mržnje prema svemu što je srpsko, da u svojim emisijama posle svih onih ustaških pokolja daje srpsku narodnu muziku i pesmu, ne zbog pravoslavni Srba u „Nezavisnoj državi Hrvatskoj“ koji su istrebljeni, već zbog Srba katolika, kojima su iz Zagreba nizom decenija naturavali svoje ime i ako su se oni oduvek smatrali Šokcima i pripadnicima srpske etničke grupe.

Za vreme dok je Vojnička Krajina stenjala pod katoličkim pritiskom, bosansko se pravoslavlje diglo na ustanak (1875.) uvereno, da će ostvariti svoje nacionalne težnje u pripojenju Srbiji i Crnoj Gori. Mnogi savremenici slažu se u mišljenju, da se bosanski Srbi ne bi digli na ustanak kad bi znali unapred, kakav će nastupiti preokret mimo njihove volje i da će umesto otklanjanja jedne opasnosti, upasti u mnogo veću. Hercegovačka buna, koja se prenela i na Bosnu, naslanja se ideološki i materijalno na Srbiju i Crnu Goru, koje su 1876 godine objavile Turcima rat, koji se ubrzo završio primirjem. Ali, kad je sledeće godine Rusija zaratila sa Turskom, Srbija i Crna Gora su objavile Turskoj i drugi rat. Za sve to vreme Hrvati su mirno posmatrali sa druge strane ove pokrete kao da ih se ništa nisu ticali, jer se u stvari i nije radilo niti o njihovom narodu, niti njihovoj teritoriji. Šta više, kao što ćemo to docnije videti iz proglašenja bosansko-hercegovačkih begova od 24. avgusta 1894., hrvatsko se ime u Bosni i Hercegovini nije niti spomnulo, a kamoli da se ko od bosansko-hercegovačkih muslimana mogao osećati Hrvatima. Kad je, međutim, aktom berlinskog kongresa (1878.) bosansko-hercegovački ustanak dobio

neželjeni pravac, a Herceg-Bosna privremeno poverene Austrougarskoj da je „prosvijeti i uredi dok se ne riješi bosansko pitanje“, pred Hrvatima se pojavila nova srpska lešina, na koju će pasti jato jezuitskih gavranova.

Ono što se u pogledu bosanske pripadnosti Hrvatima već prema izjavi Ivana Talera u Hrvatskom saboru (1. juna 1861.) činilo nemogućim, jer je ovaj u diskusiji (na službenom, nemačkom jeziku) o Bosni rekao - „Pitanje istočno, gospodo, neće ni ugarski ni naš sabor riješiti. To je evropsko pitanje i ako će našoj braći na jugoistoku biti od volje kome da se pridruže, ko zna, hoće li oni više simpatija za nas ili za Srbiju imati.“ (strana 325 stenogr. zap.) - to je sada Hrvatima postalo dokučivo. A da bosanskom srpstvu pravoslavne i muslimanske veroispovesti ne bi moglo biti „od volje kome da se pridruže“, Mađari su uz pomoć Hrvata okupirali Bosnu i da bi je što bolje „prosvjetili“, zatvorili su skoro sve srpske škole i manastire, pa umesto njih, načičkali su Bosnu i Hercegovinu jezuitskim samostanima i „sjemeništima“, u kojim je otpočelo pokatoličavanje srpskog i muslimanskog naroda. Već 1894. godine, dakle posle 19 godina od aneksije, neki jezuitički prvi put počinje nazivati bosanske muslimane nazvom „Hrvati-muslimani“ u jednom dopisu „Obzoru“ iz Travnika. Na ovo reaguju najugledniji bosansko-hercegovački muslimani, uputivši protesni ispravak „Obzoru“ u kojem kažu, da se oni nikad nisu osećali Hrvatima, pa da je takav naziv za njih isto što i kleveta. „Obzor“ dosledan samom sebi, nije hteo objaviti njihovu Ispravku, pa su travnički age i begovi zamolili zagrebačkog „Srbobrana“ da to učini, što je ovaj i objavio, u svome 72. broju za 1894. godinu.

Crna mantija nije međutim mirovala, već je tvrdokorno nastavila smišljenim putem. Neko vreme posle objavljenog ispravka u „Srbobranu“, javio se travnički jezuita zagrebačkom „Obzoru“ ponovo sa intrigom, da su tobože Srbi nagovorili age i begove da onu ispravku pošalju. Kao odgovor na ovaj novi nasrtaj, osvanule su jednog letnjeg dana 1894. godine po Travniku i mnogim bosanskim mestima velike plakate sa natpisom

„Našim din-dušmanima“ u kojima se u biranom sadržaju između ostaloga kaže:

„Mi se ne bi osvrtni na ove lažljive dopise, jer nam je svejedno šta arsuži o nama misle i kako pišu, ali smatramo svojom dužnošću ponovo čisto i bistro izjaviti, da je ona potekla od nas samih i bez ikakvog nagovaranja od koje-mu-drage strane“.

„Mi mislimo da nema ni jednog muslimana u celoj Herceg Bosni a ni izvan nje, koji će jezuitsku uvredu smatrati kao nešto malo, već kao ogromno, što nećemo ni kroz vjekove zaboraviti. A što dopisnik o nama muslimanima sudi, ne čudi nas ni malo, jer se mi od jezuite boljemu ne nadamo. Nijesmo mi „mazdumi“ kakvim nas hoće svijetu predstaviti tobožnji žutokljunac i „Obzorov“ dopisnik, a uistinu nekakav žutokljun đak, koji je srkao pamet u ovdašnjoj jezuitsknoj gimnaziji. Znamo mi dobro predviđeti posledice toga čina, te se ne damo ni na što nagovoriti“.

„Mi do u najnovije doba nijesmo znali ni za kakve Hrvate, a od nekog vakt počese se nekakva bezbeli naučena djeca zvati Hrvatima. Pa da je to, ni po jada, nego hoće evo da i nas stare nazovu tim nama nepoznatim imenom.“

Mi ih zato molimo, neka nas puste na miru i prođu se laži i klevetanja, jer ćemo inače okrenuti deblji kraj. A sada završavamo riječima pređašnje izjave, da ne samo što nećemo imati sa Hrvatima i tamo njihovim jezuitima nikakve zajednice, nego smatramo svakog onoga muslimana, koji se uhvati u njihovo kolo, izdajicom svoga roda, vjere i plemena“.

Plakat je datiran u Travniku 24. avgusta 1894. godine i nosi ove potpise bosansko-hercegovačke vlastele:

Adem beg Hafizalić, Islam ef. Kajmaković, Šemsi beg Gluhbegovnić, Ahmed beg Kulenović, Bećir beg Sulejmanpašić, Veli beg Hasanpašić, Ališefki ef. Junusefendić, Derviš beg Hadžipalić, Ahmed beg Gluhbegović, Mehmed beg Bihčević, Abdulkadir Hadžisulejmanović, Omer beg Hadžialić, Šukir ef. Arnautović, Abdula ef. Bećiragić, Su-

lejman ef. Kajmaković, Omer ef. Arnautović, Mahmud ef. Arnautović, Mehmed beg Krehić.

Ovaka odlučnost bosansko-hercegovačkih muslimana nije mogla zbuniti jezuitsku prepredenost, jer je ona i dalje nalazila načine da što bolje iskrivi pravi smisao odluke berlinskog kongresa i da dobijeno vreme što bolje iskoristi u katoličke svrhe. Tako su hrvatski jezuiti preplavili Herceg-Bosnu i, uz obilatu pomoć mađarskih okupacionih vlasti, umesto krstom, oružjem vršili „uzvišenu katoličku misiju“. Nalazeći se između mađarskih okupacionih vlasti i hrvatskih jezuita, srpsko-muslimanski živalj u Bosni i Hercegovini našao se između dve vatre, pred najtežim duhovnim i fizičkim iskušenjima. Kulturno prosvjetni zadatak austrougarske okupacije izbledeo je, a iz njega se ukazala teška stvarnost mađarsko-hrvatske eksploatacije i duševne hegemonije. Kao rezultat „prosvjetne misije“, koju je berlinski kongres dekretovao Austrougarskoj, a ova Mađarima i Hrvatima, dolazi posle 29 godina do poznatog bosansko-hercegovačkog vapaja u formi memoranduma, upućenog 1907. godine međunarodnoj konferenciji mira u Hagu, gde se detaljišu mađarsko-hrvatske težnje da se pomoću vlasti Bosna i Hercegovina što je moguće pre katoliziraju. Taj memorandum, u delu koji se odnosi na versko-prosvjetni pritisak Hrvato-Mađara - u svom delu od 12. do 17. tačke glasi:

Tač. 12.

„Kako je evropska mandatorka u Bosni i Hercegovini izvršila prosvjetnu misiju, vidi se najbolje iz ovih fakata:

Odmah posle izvršene okupacije, zemaljska je vlada zatvorila sve osnovne škole, koje su postojale još za vreme turske uprave. Srbi pravoslavne vjeroispovijesti prije okupacije su imali 94 osnovne škole i nekoliko muških i ženskih srednjih škola. Okupaciona uprava prvih dana zatvorila je 54 osnovne i srednje škole. Tako je vlada postupila i prema muslimanima.

Umjesto narodnih škola, okupaciona je vlada otvorila 339 komunalnih osnovnih škola, kao i više

srednjih škola. Sve ove škole podignute su i izdržavaju se o zemaljskom trošku, iako je duh njene nastave i vaspitanje čisto političko-propagandistički. Dakle, bosansko-hercegovački Srbi istočno pravoslavne i muslimanske vjeroispovjesti, koji sačinjavaju 85% cjelokupnog stanovništva, prinuđeni su da izdržavaju škole koje otvoreno djeluju na nacionalnoj i konfesionalnoj propasti - svojoj. Naprotiv, okupacione vlasti svim mogućim sredstvima pomažu otvaranje i uzdržavanje osobito katoličkih manastirskih srednjih škola, u kojima predaju nastavu jezuiti i milosrdne sestre, kojima je okupacija u posjednute zemlje širom vrata otvorila.

Tač. 13.

Okupaciona vlada etabilirala je katoličku vjersku propagandu (*Propaganda fide in pantes infidelium*) i njoj je na čelu postavila čuvenog jezuitskog biskupa Šadlera, koji nosi javnu titulu „Papski komesar za vjersku propagandu“. Dovukla je u zemlju čitave legije jezuita, koji su iz drugih naprednijih zemalja istjerani kao najopasniji elementi razdora i omraze među narodima jedne države. Njima je vlada poklonila goleme komplekse zemljišta, koje je uvijek bilo sastavni dio opšte narodne imovine i o trošku zemlje im podigla bogate manastire i velikolijepne crkve i škole.

Ne prođe dan da ove fanatičke prozelitske propagandiste bilo obmanom ili silom ne otmu ili ukradu koga pravoslavnog ili muhamedanskog mladića, djevojku, kakvo siroto dijete ili udovicu, koje poslije zatvaraju u svoje prostorije i, tu ih najvarvarskim sredstvima obraćaju u katolicizam. Crni srednji vdjek inkvizicije, mogao bi u tom pogledu pozavidať današnjem dobu u Bosni i Hercegovini.

Tač. 14.

Kao što je okupaciona vlada revnosna u davanju odobrenja i svake pomoći u novcu i zemljištu kad je u pitanju podizanje kakve katoličke crkve ili manastira, tako je bezobzirna i neumoljiva kada ima da riješi kakvu molbu za podizanje slične

pravoslavne ili muslimanske bogomolje. Opština ma sa hiljadama muslimanskih i pravoslavnih duša, vlada godinama uskraćuje odobrenje za podizanje bogomolje, dok katoličke crkve podiže i onde, gdje je u mjestu samo jedan žandarm ili činovnik katolik, kao što o tome ima dosta primjera. Znajući šta u Bosni i Hercegovini za održanje narodnosti znači crkvena autonomija, koju su pravoslavni u punoj mjeri uživali za vrijeme turske uprave, okupacione su vlasti svoju politiku na to upravili, da ovu autonomiju unište i da njihovu crkvu podlože svojim vjernim kreaturama i slijepim političkim oruđima. Isto to radi i prema muslimanima.

Tač. 15.

Okupacione su vlasti objavile rat istrebljenja i samom imenu srpskom u Bosni i Hercegovini, pa su umjesto narodnog imena proglasile provincijalno ime Bosanac i Bosanski, ili „zemaljski jezik“ i ako se narod od pamtivijeka nazivao i ponosio svojim nacionalnim srpskim imenom, što mu za vrijeme turske uprave nikad niko nije uskraćivao.

Nu okupacione se vlasti ne ograničavaju samo na gonjenje srpskog imena, već satiru vandalski i sve drugo što podsjeća na srpstvo. Poznato je da su Bosna i Hercegovina središte srpstva ne samo geografski, već i u etnografskom pogledu, te se nije čuditi što je kod nas srpska tradicija i srpska nacionalna svijest jaka kao u drugoj srpskoj provinciji - Srbiji. Ovde valja konstatovati, da je hercegovački dijalekt na dostojanstvo srpsko-hrvatskog književnog jezika. Otuda je jasno, da se u Bosni i Hercegovini njeguje i čuva nacionalna poezija srpstva, a osobito njen epski dio kao i srpske narodne pripovijetke. U Bosni i Hercegovini upotrebljavaju se - više nego igde - gusle, t. j. muzički instrumenat za recitovanje junačkih srpskih pjesama. Nema Bosanca i Hercegovca, koji ne bi znao i pjevao izvjestan broj onih junačkih pjesama, a po neki na stotine njih. Iz tih pjesama znaju i svoju istoriju, tako da u pogledu nacionalnog saznanja nema naroda na svijetu, koji je politički svjesniji nego što je srpski. Srbi

se od nezapamćenih vremena služe svojim pismom, koje je u drugoj polovici IX. vijeka pronašao Sveti Ćiril i brat mu Metodije, arhimanariti za Solunsku Srbiju. Čak i oni bosanski Srbi, koji su docnije prešli u islam, do okupacije su se uvijek služili ćirilskim pismom, dok okupaciona vlast nije nametnula latinicu, a narodni instrumenat gusle konfiskovala.

Austrougarska je odmah s početka zabranila i proslavljanje patrona nacionalne prosvjete Svetog Save, po kome je jedna naša pokrajina Hercegovina još u srednjem vijeku dobila ime „Vojvodstvo (hercegstvo) Svetitelja Save“. A kad je videla da u tome ne može uspjeti, ona se u posljednje vrijeme ograničila na to, da preko svojih agenata i katoličke mladeži, fanatizovane u vladinim školama ove proslave ometa, na varvarski način napada najintimnije osjećaje i jedan narod vrijeđa. S tim smjerom zabranila je i držanje javnih procesija u uobičajenom crkvenom obredu.

Tač. 16.

I pored najispravnijih putnih listova, osobito onih lica koja doputuju iz susjednih srpskih zemalja, ovima se čine nečuvene teškoće pri putovanju, okružujući ih cijelim jatom žbira i špijuna. Dokle okupacione vlasti u tom pogledu tjeraju, vidi se najbolje po tome, što su one zimus imale drskosti, da čak i prestolonasledniku Kraljevine Srbije, koji je inkognito putovao, zabrane prenočiti u Sarajevu, već je ovome protiv izrične volje spremljen naročiti voz, koji je na brzu ruku uklonjen iz zemlje. Tom je prilikom vladin komesar naredio svim sarajevskim hotelijerima, da ne smeju primiti na prenoćište visokog putnika.

Tač 17.

Mladićima koji zbog kinjenja i zbog zloupotrebljavanja okupatorskih školskih vlasti polaze školu u susjednim srpskim zemljama, pri povratku u domovinu okupacione vlasti ne daju u zemlji nikakve službe, ni javne ni privatne. Obilate svoje stipendije za više školovanje na strani daje vlada samo onim svojim kreaturama, većinom sinovima

svojih činovnika, koji su već u školi pokazali neprijateljstvo i mržnju prema pravoslavcima i muslimanima i u slijepoj poslušnosti prema vlastima."

Tako, dakle, glasi onaj deo bosansko-hercegovačkog memoranduma odnoseći se na versko-prosvjetni pritisak hrvatskih ekspanziona i neposrednih izaslanika u jezuitskom i činovničkom kadru, koji su imali da izvrše vekovni san o pokatoličenju ove preostale srpske provincije u docnijem sklopu Austrougarske. Razume se, da su posle 32 godine „kulturne misije“ u Herceg-Bosni Hrvati jedva dočekali, da putem statistike mogu objaviti rezultate svojih nasilja u Bosni i Hercegovini. Godine 1910. izvršen je popis bosansko-hercegovačkog stanovništva. Na veliku radost cele Hrvatske sa njenim biskupom Štadlerom u Sarajevu, ova statistika javlja, da je u Herceg-Bosni pronašla 385.009 Hrvata. Mada je ovaj broj novopečenik, Hrvati zajedno sa mađarskim, češkim i poljskim radnicima (zaposlenim na eksploataciji bosanskih šuma i u ogromnom vladajućem činovničkom aparatu), u odnosu prema celokupnom stanovništvu Bosne i Hercegovine, predstavljali su jedva 19% bosansko-hercegovačkog stanovništva. Hrvatski jezuitizam i službena Hrvatska su toliko likovali, da je ova nameštena statistika doživela nekoliko izdanja.

Ni posle 16 godina od onoga proglašenja bosansko-hercegovačke muslimanske vlastele (u kome kažu ne samo što neće ničega imati zajedničkog sa Hrvatima, nego čak tvrde da do pred kraj devednaestog veka nisu ni znali za ime Hrvata) hrvatski jezuitizam nije smeo bosansko-hercegovačke muslimane nazvati Hrvatima, već „velikodušno“, u državnoj hrvatskoj statistici konstatuje: „Zbog toga, što imade muslimana koji se izjavljuju i priznaju Hrvatima, dok ih opet ima koji se priznaju Srbima, mislim da će biti najzgodnije ako se muslimane pusti iz kombinacije, jer im približno nije moguće utvrditi koliko se njih priznaje Hrvatima a koliko Srbima.“ („Narodna statistika“ 1910. str. 21). Ipak hrvatska statistika i pored svih jezuitskih muka kroz više od 30 godina, a naročito nastojanja hrvatskih popisivača da broj Srba svedu na nulu, morali su makar i

netačno (razume se u svoju korist) objaviti, da u Bosni i Hercegovini ima 825.418 Srba, prema 385.009 Hrvata i katolika svih narodnosti.

Kako muslimani kao što videsmo u momentu popisa 1910. godine još nisu bili podlegli uticaju hrvatske propagande i raznih mera za prinudno pokatoličavanje, pa prema tome i nezreli za hrvatsku stvar, ostavljeni su još za kratko vreme bosanskim jezuitima, bilo da ih privedu katoličanstvu, bilo da u njihovoj većini vaspitaju besprimerne dželate, koji će svojoj braći bosansko-hercegovačkim Srbima prirediti krvavu 1941. godinu.

Srpska ravnodušnost, koja je ravna nacionalnom zločinstvu, pomogla je minulih dvadeset i nekoliko godina Hrvatima i njihovom katoličkom kleru, da stari hrvatski „narodni program“ bude ostvaren, pošto je hrvatskom jazuitskom crvu i njegovoj otrovnoj politici ostavljeno, da po svojoj volji harače po srpskom etnografskom prostoru, za kojega poznati frankovački „Obzor“ pre nekoliko godina mimo svoje volje reče: **„Tako je pravoslavno žiteljstvo u to vrijeme predstavljalo 90% cjelokupnog stanovništva.“**, ciljajući ovde na južnodalmatinsko, bosansko-hercegovačko, ličko i sremsko-slavonsko stanovništvo, za čiju je domovinu Mato Mrazović na 77. sednici hrvatskog sabora od 6. septembra 1861. godine rekao: **„Srbi su zemlje u kojima žive krvlju otkupili. Oni nisu došli da u miru i pokoju samo obrađeno polje posjeduju i priređeni višak u dućane spremaju i dalje sa njime trguju, nego su oni svoju zemlju iz turskih ruku svojom mišicom oteli i pošto sačinjavaju većinu naroda, zemlja je njihova.“**

Da, bio je to srpski narod, koji je svoju zemlju od Turaka oslobodio, a ne oteo kako to Mrazović nehotice ili tendenciozno reče, a sačinjavao je u svojim zemljama prema „Obzorovom“ priznanju narodnu većinu od 90 %. Ali još više od toga, bio je to onaj isti narod, za koga Ivan Kukuljević 6. juna 1848. godine u hrvatskom saboru javno reče: **„Ovaj nam je narod srpski u najtežim vremenima, kad smo stenjali pod aristokracijom,**

latinizmom i germanizmom, našu čistu narodnost sačuvao.“

Da, bio je to onaj isti srpski narod, kojem Hrvati mogu zahvaliti da u njihovim školama i javnom životu i danas ne slušaju latinski jezik, kao što su to imali prilike da čuju sve do 1843. godine, kada im je prvi put dozvoljeno da u školu uvedu hrvatski kao nastavni predmet. Bio je to onaj isti narod, od koga su Hrvati pozajmili svoj današnji jezik, a među zemljama toga naroda bila je ona ista Herceg-Bosna, za koju je austrougarski ministar Venamijan Kalaj napisao: **„Ali je izvan svake sumnje, da je Bosna uprkos svome kolebanju između susednih sila, pored svoje pocepanosti, pokazala ipak u svome razvitku izvesno jedinstvo i takav opravdan pravac koji ju je razdvajao od prave Srbije, pa je to najposle osujetilo ujedinjenje ta dva inače savršeno homogena naroda.“**

Što se Bosna zbog „političke pocepanosti“ nije ujedinila sa pravom Srbijom, to je rezultat austrougarske politike: **„Pocepaj pa vladaj!“**. U tom pravcu Venamijan Kalaj sa austrougarskog gledišta ima pravo. Još više ima pravo ovaj austrougarski ministar kad kaže da su to: „dva inače savršeno homogena naroda“. Nema, međutim, pravo kad smatra da je politička pocepanost u potpunom smislu reči slaba narodna strana, jer takva pocepanost može biti samo kod slobodoumnih naroda, među kojima je srpski oduvek stajao u prve redove. I zato, imamo mi pravo kad verujemo da ne može biti mira u ovom delu Evrope sve dotle, dok god sve srpske zemlje, a među njima prvenstveno Herceg-Bosna ne budu u potpunom srpskom narodnom jedinstvu.

Nastavit će se ...

Pokraj kuće izgorjele

Mile Prpa

Pokraj kuće izgorjele
jahala su tri jahača,
konje vrane, crne, bijele
- jahač rata, smrti, plača.

Tu kod kuće jedne cijele,
lutao je čopor pasa.
Ispod bora, zelen jele
neko stado žalno glasa.

Pokraj zida tu ugarci,
miris tkaje paljevina.
Dva konja sivca, leže parci,
nagorjeli kao panjevina.

Svud zgarišta toga sela,
zagorio bor do bora.
Samo dva duda bijela
beru nadu novih zora.

Bleiburg

16. svibnja 2009.

Hrvatski uljudbeni pokret

Udruga za zaštitu prava građana

Pete poljanice 7

10000 Zagreb

Hrvatska

tel: +385 1 29-23-756

fax: +385 1 29-23-757

e-mail: hrvatska.uljudba@gmail.com

www.hrvatskauljudba.hr

www.svakovamdobro.hr

www.borovnicaunas.hr

www.redangus.hr

www.laudonovgaj.hr

Glasnik

Hrvatskog uljudbenog pokreta

Izlazi subotom

Nakladnik:

Poslovna savjetovanja Dragun d.o.o.

Uredništvo:

dr. sc. Tomislav Dragun

glavni urednik

091/33-88-431

Hrvoje Mirković

grafički urednik

091/33-88-432

Lovorka Dragun Mirković, dipl. oec.

za izdavača

091/33-88-433

Priloge slati na adresu:

Zagreb, Pete poljanice 7

hrvatska.uljudba@gmail.com

Idejno rješenje:

© Hrvoje Mirković